

cejo de su Magestad , de la Santa General Inquisiciõ al Supremo de Aragon , ò a la persona, que por el dicho Concejo fuere nombrada para la execucion , y cobrança , y q̄ lo mismo se guarde , y observe quādo incurriere el official Real en la dicha pena , la qual ha de executar , y cobrar el Cōcejo de la Santa general Inquisition en la forma referida , haviédo en todo igual execuciõ ; y para q̄ cō maior brevidad tengan fin las competencias , y nō padescan las partes con la dilacion , q̄ue suelen tener los Tribunales en embiar los papeles , tengan obligaciõ entrábos Tribunales ansi de la Inquisiciõ , como los Reales en los Reynos de Aragõ , Valécia , y Principado de Cataluña de remitir los papeles de la competēcia , ò cōpetencias a los Cōcejos , a quienes estan subordinados residentes en la Corte de su Magestad dentro de quinze dias desde el , q̄ se huviere votada allà por las personas a quienes toca , pues parece tiempo , y termino competente ; y en los Reynos ultramarinos de Cerdeña , y Mallorca tengan dòs mezes de termino para la dicha remissiõ de papeles , despues de haver votado allà la competencia , y notificado el passaje del Navio , ò Vaxel , q̄ partiere de qualquiera destas Islas para venir a Espana al Fiscal del otro Tribunal , ò al que exerciere su oficio , dentro del qual tiempo ayan de remitir , y remitā los papeles de las dichas cōpetencias à los dichos

Cōcejos , a quienes estã subordinados , y nō los embiádo dêtre del dicho tiempo se ayan de determinar , y determinen con los papeles , q̄ de qualquier de los dichos Tribunales huviieren venido tan solamēte , dando , como se dan estos terminos por peremptorios , y precisos , assi para los Reynos ultramarinos , como para los Mediterraneos de la Corona de Aragon . Por tanto , por la authoridad Apostolica , y Real , de que en esta parte nos es concedida , y podemos , y devemos hacer , yuzar cō parecer , y acuerdo del Concejo de su Magestad de la Santa general Inquisition , por evitar los graves inconvenientes , y embaracos , que de nō admitirse las dichas conferencias resultan , en cumplimiento de lo assi acordado , y resuelto , haviemos por bien mādar despachar esta nuestra commission , en cuya virtud , mādamos , que la execucion , y cobrança de la pena contenida en ella de los quinientos ducados , en que incurrieren los Inquisidores de la Corona de Aragon en los casos , que por su parte no cumplieren lo que como arriba se ha dicho , assi lo acordado por los dichos Concejos Supremo de Aragon , y de la Santa general Inquisition , corra , y se haga , como queda referido por el dicho Cōcejo de Aragõ , ò por la persona , ò personas , que nombrare , y huviere poder fuyo para ello , con que siempre que huviere de haver declaracion del incurso de la pena

se

se junten los Ministros , que custumbran de ambos Concejos haberlo , y determinarlo , que para execucion , y cobrança de la dicha pena le damos , y cometemos en virtud de la presente cōmission en forma todas nuestras veces , vozes , y poder tan bastante , y cumplido como se requiere , y mandamos a todos los Inquisidores de la corona de Aragon , q al prezente , ò adelante fueren , q den todo el favor , y ayuda , que por parte de los oficiales Reales se les pediere , y fuere menester para la execucion , y combranza de los dichos quinientos ducados , y execucion de lo referido pena de mil florines de oro de Aragon de los bienes del que lo contrario hiziere . En testimonio de lo qual mandamos dar , y damos la prezente firmada de nuestro nombre , sellada con nuestro sello , y referenda del Secretario del Rey nuestro Señor , y del Concejo infra scripto . Dada en Madrid a 24. dias del mes de Dezembre de 1630. años . El Cardenal Sápata . Por mandado de su Eminentia Reverendissima el Licenciado Sebastian de Huerta . Señalada de los Señores del Concejo , Cifontes . Ortiz . Carrilho . Chacon . Pacheco .

Y porque la preinserta commision se le dà a esto Supremo Cōcejo de Aragon , el de la Inquisicion , ò a la persona , q nombrará , para q en la conformidad , q en ella se declara , cumpla , y execute su tenor ,

y conviene nombrar persona , que si se offereciere el caso ponga en execucion lo que contiene la dicha cōmission , con qué siempre que huviere de haver declaracion del incurso de la pena , se junten los Ministros , que acustumbran de ambos Concejos a yerlo , y determinarlo , en virtud de la prezente os havemos nombrado , segun que os eligimos , substituimos , y nombramos , para que cumplays , y hagays cumplir en nuestro nombre la dicha inserta cōmission , como en ella se contiene , que para todo , y lo anexo , y dependiente della os damos , como se requiere , y es menester , y dareys orden , que esta carta se registre en las acordadas dessa mi Real Audiencia , para que en todo tiempo conste de lo que se ordena , y sea muy Illustre Duque , Charo Primo , nuestro Señor en vuestra protection , y guarda . Dat. en Madrid a 6. de Março 1631. Yo El-Rey . Vedit Episcopus præses . Vedit Don Franciscus de Castellui Regens . Vedit Don Franciscus Leo Regens . Vedit Don Franciscus de Vico Regens . Vedit Magarola Regens . Vedit Don Bernardus Navarro de Arroyta Regens . Vedit Bayetola Cavallina Regens . Don Laurentius de Villa-nueva Secretarius .

In confirmationem eorum, quæ tradit n. 75. adde Regian Episto-

*lam recentissimè receptam tenori
sequentis.*

El REY.

Llustre Marques de Olias , y Mortara , Primo , de mi Concejo de Estado , mi Lugarteniente y Capitan General. He entendido por vuestra carta de 18. de Junio , cómo en exécucion de mi orden de 11. del mismo , se pusieron en libertad los Ministros del Santo Officio ; que se havian prezo , por estarlo de su orden el Doctor Antonio Gomes a causa de los procedimientos contra Hyacinto Beltran Familiar , que dice ser del Santo Officio , y guardando la informacion , que se dava haciendo , como os mande . Y en quanto à lo demás que me reprezentais de la duda , en que se alla la audiencia , y forma , que se ha de observar en los casos que procederen de hecho los Inquisidores , en respeto de tener ya mandado , que en lugar de la citacion al bancho Regio se uze de la conferencia ; ha parecido deziros , que no por esto se entiende haver yo prohibido el remedio de citar al banco Regio , ni uzar de los demás que se le siguen , en caso que no admitan la conferencia , si no fuere en los que declaren los Inquisidores , que proceden por causa de Fé , ó dependiente della , segun lo qual obrareis en esta conformidad con essa mi Real Audiencia en este , y en los demás casos , que se offerecieren , como os lo encargo , y man-

do. Dat. en Madrid a 2. de Julio 1661. Yo El Rey. V. D. Christophorus Christi Vice-Cancelarius. V. Comes de Robres Regens. V. Don Petrus Villa Campana Regens. V. Don Georgius de Castellui. V. Don Vincentius Mascoso. V. Don Josephus Pueyo Regens. V. Ex ea Regens. V. Don Josephus Romeu Regens. Don Didacus de Sada Secretarius.

C A P U T XX.

Familiares , Officialesquè Sanctæ Inquisitionis an sint immunes à collectis , & gabellis , & à quibus ?

SUMMARIUM.

- 1 *Collecta definitur.*
- 2 *Unde dicatur.*
- 3 *In quo à tributo differat.*
- 4 *Jus collectandi de Regalibus est.*
- 5 *Princeps , populo in consulto , potest collectas imponere.*
- 6 *Dummodo tria interveniant requisita.*
- 7 *Necessitas publica respiciens totum Regnum requiritur.*
- 8 *Quæ necessitas debet esse eminens & inevitabilis.*
- 9 *Redditus Regni debent esse consumpti.*
- 10 *Principes priùs sibi , quàm populo tributa imponere debent.*
- 11 *Tributa sunt cōcessa ad defendendum*

- dendum Regnum.
- 12 Tributum necessitati est adaequandum.
- 13 Concurrentibus his per se tributa imponere valet.
- 14 Subditi etiam in foro animæ tunc solvere tenentur.
- 15 Deficientibus, irrequisito populi consensu, tributa non valet imponere.
- 16 Nec subditi solvere tenentur.
- 17 Transcribitur Epistola Regia circa collectas.
- 18 Doctores agentes de origine Regia, & de eorum potestate referuntur.
- 19 Princeps subditis reverentiā non debet.
- 20 De Regalibus est comitia convocare. Quid sit curia, & de potestate Curialium remissiū ibidem traditur.
- 21 Totum Regnum in tres status dividitur.
- 22 Semel soluta quantitas in Comitijs semel promissa, amplius non debetur.
- 23 Tributū ad certum tempus cōcessum, eo elapso, non debetur. Subditi, propria autoritate, tunc tributum tollere valent; ibidem.
- 24 Nisi perseveret eadem necessitas, & concurrant dicta tria requisita.
- 25 Èd vel maximè si periculum sit in mora.
- 26 Tributa ad certum usum concessa, ad alium applicari non possunt.
- 27 Nisi dicta tria requisita concurrant.
- 28 Procuratores in comitijs necessitatē examinare tenentur.
- 29 Ad eam indagandam veluti judices constituuntur.
- 30 Ex sola Regis assertione Regni necessitas probatur. Multitudo ad tempus interest causam necessitatis occultare; ibidem.
- 31 Princeps non tenetur precise resolutionem comitarum amplecti, sed de honestate.
- 32 Verbū census quid significet, & qui de ejus materia agunt.
- 34 De Commendarum materiā qui agunt.
- 35 De salariorū materiā qui agunt, & an collectari possint.
- 36 Verbum e mais bens, quæ bona comprehendat.
- 37 De vi clausulæ sine exceptione personarum.
- 38 De vi clausulæ, ou de pessoas, que pertendaõ ter qualquer privilegio.
Exclusio certarum personarū est inclusio aliarum; ibid.
- 39 Divisio tributorum facienda cum æqualitate, & æquitate,
- 40 Tributa necessitate commensuranda sunt.
- 41 Pretia rerum quotidie crescunt, & decrescunt.
- 42 Errare non potest Princeps, qui judicio plurimorum acquiescit.
- 43 Parùm interest rectajubere, si executio deficiat.

- 44 *Ablativum absolutum conditionem importat.*
- 45 *Collecta, de qua in præsenti, imponenda est servatore regimine decimarum.*
- 46 *Commendatores, an solvere debeant collectas.*
- 47 *Judices, quibus hæc diligētia commissa fuit, omnem habent jurisdictionem, quā habebant superintendentes decimarū.*
- 48 *Subrogati induunt naturam eorum, in quorum locum subrogantur cum omnibus qualitatibus, & 49.*
- 50 *Commendatur omnimoda diligentia.*
- 51 *Quandō personaliter facienda committitur diligentia, alteri committi non potest.*
- 52 *Terrarum dominorum cōsensus non requiritur ad collectandos subditos.*
- 53 *Peræquatores in Camera sūt eligendi, & quā formā.*
- 54 *In nostro Regno expressū privilegium nullus habet ad hoc, ut peræquator eligi non possit.*
- 55 *Dictio salvo est limitativa, & taxativa.*
- 56 *Per clausulam ad hoc ex certa scientia, & potestate absolute revoco omnia privilegia, tamquā si illorum expressam facerem mentionem, satis colligitur voluisse Principē omnia derogare privilegia, & num. 56.*
- 57 *Jus non censetur derogatum, nisi de eo fiat specialis mentio.*
- 58 *Privilegia clausa in corpore juris leges sunt.*
- 59 *Familiares, officialesquæ Sanctæ Inquisitionis in præsenti privilegio suo muniri non posunt.*
- 60 *Peræquatores juramentum sumere debent.*
- 61 *Seclusis passionibus collectare debent.*
- 62 *Recusari an possint.*
- 63 *An ab illis detur appellatio.*
- 64 *Et an à judice confirmante.*
- 65 *In causa discordiæ judex resolvere debet.*
- 66 *Princeps an sit consulendus.*
- 67 *Collecta, de qua in præsenti, quomodo imponenda.*
- 68 *Benignè, & non rigorosè facienda.*
- 69 *Principstuta conscientia maiora tributa ferre non debet.
Non est licitū fraudibus uti ad imperanda maiora tributa; ibidem.*
- 70 *Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus, & n. 71.*
- 72 *Pauperes à solvendis collectis sunt immunes. Jornaleiros, qui dicantur; ibidem.*
- 73 *Senatores à collectis sunt immunes.
Licet imponantur, non obstatibus quibuscumque privilegijs.*
- 74 *Inspecta tamē epistola, de qua in præsenti collectari debent.*
- 75 *Familiares, officialesquæ Sanctæ Inquisitionis à collectis sunt immunes.*

76 *Quam-*

- 76 Quamvis imponatur nullo excep-
to, vel quibuscumque pri-
vilegijs non obstantibus; ibi-
dem.
- 77 Et etiam si imponantur per le-
gem generalem.
- 78 In terminis tamen immunes
non sunt, & de ratione; ibid.
- 79 Privilegia immunitatis exti-
tulo oneroſo acquisita per ge-
neralem revocationem non
censentur abrogata.
- 80 In præſenti nihil verd̄ proſūt.
- 81 Regij Ministri literati a col-
lectis sunt immunes, sed non
in præſenti.
- 82 Academicī, & omnes, qui eo-
rum privilegio muniuntur, à
personalibus collectis sunt im-
munes.
- 83 Non verd̄ de præſentibus.
- 84 Milites à personalibus colle-
ctis sunt immunes, sed non in
præſenti.
- 85 Milites trium Ordinum mili-
tarium anteneantur ad col-
lectas.
- 86 Conductores commendarum
sunt collectandi.
- 87 Negotiator nullus in jure ab
onere collectarum est immu-
nis, sive sit Clericus, sive Re-
ligiosus.
- 88 Salaria per viam regulæ non
collectantur, sed in præſenti
hæc regula fallit.
- 89 Exercentes quācumque artē,
sive liberalē, sive mechani-
cam in præſenti sunt colle-
ctandi.
- 90 Negotiatores, sive originarij,
sive exterisunt collectandi.
- 91 Ratione emolumenti, quod ex
negocio recipiunt.
- 92 Agricolæ sunt collectandi, &
quomodo.
- 93 Familiares Episcopi sunt col-
lectandi.
- 94 Famuli agricolarum sunt col-
lectandi.
- 95 Et magistri cujuscumque ar-
tis mechanicæ.
- 96 Collecta etiam respectu do-
mūs, in qua dominus vivit,
est imponenda.
- 97 In loco rei sita ratione rei quis
collectari debet.
- 98 Præſens collecta, quomodo im-
ponenda.
- 99 Bona hospitalium, & domūs
Misericordiæ non sunt colle-
ctanda.
- 100 Bona Ecclesiastica non po-
ſunt collectari.
- 101 Tempore necessitatis fallit,
sed executio ab Ecclesiasti-
cis est facienda.
- 102 Princeps tempore urgentis
necessitatis etiam vasa Ec-
clesiae sumere potest, sed eā
cessante restituere tenetur.
- 103 Conductores bonorum Ecclæ-
siæ respectu lucri sunt colle-
ctandi.
- 104 Ecclesiastici omnes iniuitu
negocij possunt collectari.
- 105 Et respectu bonorum, quæ
emérunt post impositam in
illis collectam.
- 106 Circaredditus cōmendarum
est

- est facienda relatio, & num.
107.
- 108 Requisitoria, seu precatoria sunt custodienda.
- 109 Quomodo in præsenti est procedendum contra non custodientes & n. 110.
- 111 Expense necessariae in præsenti ex redditibus Consiliorum sunt solvenda.
- 112 Collectæ quomodo describi debent.
- 113 Et apud quem acta custodiri debent.
- 114 Bona, quæ in partibus non sunt collectanda, sed in Curia, referuntur.
- 115 Judices Fiscales, & Conservatores, Officialesquæ Sanctæ Inquisitionis respectu salariorum sunt collectandi, sed quomodo, & Academicici.
- 116 Est facienda relatio judicium territorij, & ad quid.
- 117 Hujusmodi diligentia delegari potest.
- 118 Brevis in omnibus negotijs est opportuna.
- 119 Ex bonis maioratûs, aut Cappellæ, deductis oneribus, est solvenda collecta.
- 120 Locus, annus, & dies in quocumque instrumeto sunt apponenda.
- 121 Subscriptio omni modo requiritur.
- 122 Multa ex consulto circa materiam omissuntur.
- 123 Officiales, familiaresquæ Sanctæ Inquisitionis sunt immu-
- nes à collectis ratione subdii impositis.
- 124 Et si, nemine excepto, jubeat Princeps collectare.
- 125 Non solum quoad præsens, sed quoad futurum.
- 126 Privilegium collectarum ad futura non extenditur.
- 127 Immunes sunt, & si causa belli imponantur.
- 128 Nisi Princeps contrarium jubeat.
- 129 Tempore belli, pestis, famis, aut magnæ necessitatis omnia silent privilegia.
- 130 Privilegiū immunitatis collectarum non extenditur ad collectas extraordinarias.
- 131 Familiares, officialesquæ Sanctæ Inquisitionis causa negotii non habent privilegium.
- 132 Privilegium de collectis non solvendis ad collectas, que proveniunt ex negotio, non extenditur.
- 133 Privilegium ad res venditas non extenditur ad res mercimonii causâ venditas.
- 134 Privilegium, de non solvendis certis collectis, ad alias non extenditur.
- 135 Concessum ad res usuales, ad merces non extenditur.
- 136 Familiares, officialesquæ Sanctæ Inquisitis, an novam impositionem vinorum solvere teneantur?
- 137 Privilegii verba, & concidentis intentio, quoad ejus inter-

- interpretationem sunt inspi- 78. Ripol. de Regalib. capit. 7.
cienda. Balmased. de collect. quæst. 2.
138 Familiares à gabellis non per tot. Petra de potestat. Prin-
sunt immunes. cip. cap. 4. Peg. ad Ord. libr. 2. tit.
139 Officiales verò continui im- 26. §. 4. gloss. 6. num. 8. Ord. libr.
munes sunt. 2. tit. 26. §. 5. ubi Barbos. Cab. p.
140 Nisi causa negotiationis e- 2. decis. 49. Portug. de donat. Reg.
mant, vel vendant. 3. part. cap. 1. per tot. Molin. disp.
666. Peg. ad Ord. lib. 1. tit. 66. §.
41. cum seqq.

UTÀ definitione incipiamus, collecta dicitur propriè: *O-*
nus illud, quod imponitur perso-
nis super aestimatione omnium bo-
norū simul, non tantum prædicta
aestimanda, sed omnia bona, quæ
quis habet. Balmased. de collect.
quæst. 1. n. 3. qui n. 4. docet, col-
lectam dici à colligendo: *ex l. hac*
lege Cod. de aquæ duðu lib. 11. &
ex varijs DD. quos citat, qui etiam
num. 21. differentiam inter tribu-
tum, & collectam eam esse dicit,
quòd collecta prövenit ab aestima-
to, & bona respicit; tributum verò
personas potius respicere censem-
tur, quòd dicitur à tribuendo.
4 Inter ea, quæ speciali jure com-
petunt Principibus, ac Regibus est
jus imponendi collectas, gabellas,
vectigalia, & quæcumque alia
tributa, ex cap. 1. quæ sint rega-
lia in usib. feudor. capit. super
quibusdam §. præterea de verbis.
significat. l. 1. & 2. Cod. nova ve-
ctig. imponi non poss. l. 1. Cod.
de fund. lintrophis. l. vectigalia
6. Cod. de publican. & vecti-
galib. Mastrilb. de Magistrat.
libr. 3. capit. 10. à num. 219. Castilb. de tertius capit. 41. num.

Quod quidem perse facere pos- 5
sunt nullo interveniente populi
consensu: Balmased. de collect. q.
3. n. 4. Castilb. de tertius cap. 9. n.
26. qui contra Delben. de Comitijs,
& Parlamentis dubitat. 17. & 18.
Marques de gubernatione Chris-
tiana. lib. 1. cap. 16. §. 2. populi
consentum non requiri de necessi-
tate, sed de honestate concludunt.

Quibus nostrum addimus cal- 6
culum, dummodò concurrant il-
la tria requisita, quæ justificant
novorum tributorum impositio-
nen. Primum, quod interveni-
at necessitas publica, quæ respi-
ciat totum Regnum: Otalor. de
nobilit. capit. 3. num. 10. Peg. ad 7
Ord. libr. 2. titul. 26. §. 4. gloss. 6.
num. 7. Avendan. de exequend.
mandat. capit. 4. num. 4. Avilles
in capit. Prætorum cap. 28. num.
3. Castilb. de tertius cap. 41. à n.
29. Mastrilb. de Magistratib. lib.
3. cap. 10. à num. 244. Larr. alleg.
59. à num. 7. & 8. Solorz. de jur.
Indiar. tom. 2. libr. 1. capit. 18. à
n. 3. Fermosin. in capit. Ecclesiæ
Sandæ Mariæ de constitutioni-
bus. q. 6. per tot. Portug. d. capit.

- 8 i. per tot. quæ necessitas debet maya in l. 3. Cod. de annonis, & esse eminens, & inevitabilis Medina de restitution. q. 13. Cab. de tributis num. 3. Portug. de donation. 2. p. cap. 24. & 3. part. cap. 1. cif. 49. n. ultim. 2. p. Peg. d. n. 7. Araujo de statu Civili disput. 12. difficultate 2. Valensuell. consil. 99. per tot. Bobadilb. libr. 5. cap. 5. & omnes subditi solvere te- 14 nentur, alias mortaliter peccant: Navarrus in cap. fraternitatis 11. q. 2. n. 42. tom. 2. & in manuali cap. 17. à n. 200. Covas in capit. peccatum de regul. jur. in 6. part. 2. §. 5. Marques libr. 1. de guber- natione cap. 16. Molin. de justit. tract. 2. disput. 674. Bobadilb. lib. 5. capit. 5. num. 4. Solorz. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 1. cap. 20. & lib. 5. cap. unic. à n. 79. & lib. 6. po- liticor. cap. 1. & cap. 8. & 9. Di- ann, tom. 6. tract. 1. resolut. 75. & 76. & tom. 8. tract. 7. resolut. 60. Sanch. lib. 2. Consilior. cap. 4. dub. 10. cum seqq. Menoch. de arbitrar. lib. 2. casu 397.
- Deficientibus verò, sine po- 15 puli censensu tributa impónere non possunt; & si contrà faciunt, tyrani dicuntur: Portug. d. capit. 1. Cabed. d. decis. 49. num. 2. Peg. supr. num. 6. Navarrus in ma- nuali cap. 25. n. 6. Azormoralium part. 2. libr. 11. cap. 6. §. detesta- bilis. Molin. disput. 667. Castr. de lege penali libr. 1. cap. 5. & 10. nec subditi solvere tenentur; immò si- 16 ne peccato possunt, cessante scan- dalo, à solutione cessare, ut docent omnes suprà citati. Undè, prædi- etis cessantibus, si ex populi con- sensu collectis, seu tributa impo- nant,
- 9 Secundum, quod redditus regales sint consumpti, & non sufficient ad sublevandam eminentem neces- sitatem: Bald. in cap. conquerente de offic. Ordinarij. Molin. dispu-
tat. 667. per tot. quia priùs sibi Reges debent impónere tributa; Peg. dict. n. 7. Molin. dict. disput. 667. & quia redditus regales Re-
11 gibus fuerunt concessi ad defen- dendum Regnum, ut communib- bus tributis non vexarentur popu- li: Otaror. supr. cap. 3. 1. p. num. 6.
12 Cab. supr. Peg. supr. n. 3. Tertium, quod tributum beat adæqua- ri necessitati, ob quam imponi- tur, & possibilitati Vassallorum: Sotto de justit. & jur. lib. 3. quæst. ult. art. ult. Molin. disput. 668. per tot. Salzed. de lege politica lib. 1. capit. 1. Dian. tom. 7. tract. 6. resolut. 2. cum seqq. Mena va- riar. lib. 2. q. 21. §. 3. Fontanell. decis. 217. Navarr. in manuali cap. 25. Bobadilb. lib. 5. politicor. cap. 5. à n. 1. Marques supr. d. cap. 16. & 29. Molin. supr. & disp. 669. hinc Publius dixit.
Necessitas quod poscit, nida seripit
Necessitas dat legem, non accipit.
Necessitatem ferre, non flere decet.
- 13 Concurrentibus his tribus re- quisitis, non convocatis comitijs, ipse Rex imponere per se tantum potest, ut ultrà suprà citatos do- cent Larr. allegat. 56. & 59. A-

nant, donativa, & tributa propriè dicuntur, quia ex liberalitate, & non ex obligatione populorum procedunt.

Sed quia tempore, quo hæc scribere destinavimus, ad manus nostras pervenit Epistola Regia, per quam collecta omnibus imponitur, eam insérere libuit, totamque brevissimè glosare, ut cunctis in futurum pateat, quæ in simili fieri debent, & tenor illius per formalia sequens est.

EU El Rey vos envio muito saudar: Nas Cortes, que hora mandei celebrar nesta Cidade se offerecerão uniformemēte ostres Estados do Reyno a me servir com seiscentos mil cruzados por huma vez sómente para ajuda das despezas, que neste anno presente he necessário fazer se com a Infantaria, e Cayallaria, que tenho mandado levantar de novo, e pareceo precisa para defensa do Reyno; e por resoluçao de 28. de Abril deste anno em Consulta do Estado dos povos, fui servido, conformando-me com o seu parecer, resolver, se pagassem os ditos seiscentos mil cruzados na fórmā, que se pagou o Milhaõ do anno de mil, e seiscentos, e oitenta, dos juros, tenças, commendas, e ordenados, e mais bens sem exceptuaõ alguma delles, ou de pefsoas, que pertendaõ ter qualquer privilegio, sendo só exceptuados os miseraveis de qualquer sexo,

que naõ tendo bens alguns vive-rem de seu jornal, e trabalho, e que se fizesse esta repartição com assistencia dos Procuradores das Cabeças das Comarcas na junta dos tres Estados. E porque nas Conferencias, que se fizeraõ na dita junta com os Procuradores mais velhos de cada Cabeça de Comarca, se venceo a mais votos, que para a dita repartição dos seiscentos mil cruzados, se fizesse primeiro lançamento a quatro por cento em todas as fazendas, para se ver o que produziaõ nesta Cidade, Reynos, e Ilhas, e nos juros, tenças, ordenados, Almoxarifados, e Alfandegas, e nas Commendadas, e bens das Ordens Militares, e a este respeito se repartir a cada Comarca a quantia, que direitamente lhe tocar para estes seiscentos mil cruzados, abatida primeiro aquella quantia, que produzir, o que voluntariamente vaõ entregando os Bispos, Arcebispos, e Religioens, por naõ ser possivel fazer lhe esta repartição pelos computos, que se deraõ despois das pazes, assim para os quinhentos mil cruzados da nova contribuiçao, como para os que se deraõ para os usuais, pelas queixas, que se estaõ ouvindo de muitas Comarcas da desigualdade, que nelles houve, nem menos pelos lançamentos do Milhaõ do anno de mil, e seiscentos, e oitenta, por terem crescido do dito anno a esta parte os

rendimentos das fazendas em humas Comarcas mais, e em outras menos, fui servido por resoluçāo de 16. do presente mez de Mayo, na consulta, que pela junta dos tres Estados me fez sobre este particular conformar-me com os ditos mais votos, e que logo pela mesma junta se passasse as ordens necessarias para se fazerem os ditos lançamentos a quatro por cento, guardando se a forma, que estava dada no regimento das Décimas para por elle se ver o que produz em todo o Reyno, e depois se liquidar com igualdade quantos por cento bastaõ para este subsidio, e entaõ se repartir por cada Comarca o computo, que dereitamente lhe couber; e que pelo que respeita às Commendas se soubesse por noticia o que produziraõ em cada Comarca nos mesmos quatro por cento, e que sabido mandarei pela Secretaria de Estado entender a forma, em que os Commendadores me serviraõ; pelo que me pareceo encarregar-vos a superintendencia deste negocio nessa Comarca com todo o mando, e jurisdiçāo, que tiveraõ os superintendentes das Dízimas, que houve nos ultimos annos da Guerra. E vos ordeno, que logo que esta receberdes sem perder hora alguma de tempo, e desocupando vos de todo outro negocio, façais esse lançamento nessa Comarca pela maneira, e forma seguinte.

Hireis pessoalmente pelas terras da Comarca, e fareis o lançamento em cada huma delas com todo o cuidado, e para o dardes de todo findo vos limito o termo de douze mezes, e ainda que estejais no fim de vosso triennio, tendo só douze mezes de tempo, nelle fareis esta diligencia, advirtindo quem faltasse vos naõ hā de passar certidão para vossos despachos; e tambem entrareis nas terras dos Donatarios a fazer esta diligencia, porque para se lancarem, e cobrarem os tributos offerecidos em Cortes, naõ he necessario consentimento seu: e para se fazer este lançamento com igualdade, e se escusarem queixas, elegerão officiaes das Comarcas, de cada huma das terras dessa Comarca duas pessoas, quellhes parecerem mais praticas com conhecimento, experientia, e noticia das pessoas, fazendas, e tratos, e de boa, e saã consciencia, as quaes ferão approvadas por vós, e naõ fendo capazes, farão nova eleiçāo, até que vos satisfaçais dos nomeados, e os approveis, e naõ o fazendo os officiaes das Comarcas na forma, que convém, (o que delles naõ espero,) fareis vós a nomeaçāo; e as ditas pessoas nomeadas para Lãçadores se naõ poderão escuzar de o ser com pretexto de privilegio algum, salvo se o dito privilegio por palavras expressas os escuzar particularmente deste encargo, para o que de certa sciencia, e poder

poder absoluto revogo todos os privilegios, como se de cada hum fizesse expressa derogaçāo por palavras expressas, sem embargo da Ord. do livro 2. tit. 44. e depois de eleitas lhes dareis o juramento dos Santos Evangelhos, fazendo termo, de que lançarão conforme suas consciencias sem odio, nem affeição, sob pena de se proceder contra elles com todo o rigor, àlem de pagarem à fazenda Real, ou às partes o damno, que constar, lhe deraõ com malicia. Os lançamentos se haõ de fazer por votos de douz lançadores, e havendo empate, ficará vencido pela parte ó que vos acômodares, para se seguir, quando succeda algum caso, em que vos pareça necessaria resoluçāo minha, dareis conta na junta dos tres Estados, para se vos ordenar o que deveis seguir. Fareis os lançamentos a quatro por cento, para que vendo se na junta dos tres Estados as resoluçōens de todos, e sua importancia, excedendo a quantia offereida, se abata na cobrança a maioria repartidamente. Os bens, tratos, e maneyos, a que se haõ de lançar os ditos quatro por cento, saõ aquelles, a que no tempo da Guerra se fazia lançamento, e os que desta qualidade mais houver, para o que vereis o Regimento das Decimas, que se vos remete, else farão os lançamentos na forma, que nelle se dispõem, excepto as pessoas miseraveis de qualquer

sexo, que naõ tendo bens alguns viverem do seu jornal, ou trabalho, ficando por este modo a obligação deste tributo, em quem tem possibilidades para o pagar, sem vexaçāo dos pobres, por naõ ser razaõ que paguem os que naõ podem; e pôrque de alguns bens no tempo da Guerra se naõ fazia lançamento, por pagarem por cõputos, como eraõ os da casa de Aveiro, e outros, tambem se ha defazer a estes lançamento, por que para este subsidio naõ tem lugar os computos, e haõ de pagar como os mais. Os bens de Capellas, de Missas, Misericordias, Hospitais, Albergarias, e Obras pias, naõ haõ de pagar estes quatro por cento; aos bens, e pensoens Ecclesiasticos, e applicados a Comunidades lhes naõ fareis lançamentos, por quanto vaõ pagando por outra via; porém aos lucros dos Rendeiros se farà o lançamento, por serem seculares, e tambem aos lucros de pessoas Ecclesiasticas, quando tenhaõ tratos, e contratos, e trouxerem dinheiro ao ganho em maõs de seculares, e aos bens, e fazendas, que as pessoas Ecclesiasticas comprarem despois de lançados nelles os quatro por cento, se cobrará tambem: as Commendas, e bens das tres Ordens Militares, sabereis por noticia, o que produziraõ em cada terra dessa Comarca nos mesmos quatro por cento, e tambem fareis lançamento aos lucros dos

Ren-

Rendeiros das ditas Commendas, quando estejaõ arrendadas, e do que tocar aos Commendadores, haveis de tomar a noticia separada, e remeter-me della relaçao à parte da do lançamento, que fizerdes, para as fazendas seculares; e aos precatórios, e mandados, que passardes para bem desta diligencia, darão todos os Ministros de justiça, e fazenda, Officiaes das Cameras, e mais pessoas, a que tocar inteiro comprimento, e aos que faltarem, a elle podereis emprazar para a junta dos tres Estados, e sendo Ministro actual, como Provedor, Juiz de fóra, e de outros lugares de letras, dareis primeiro conta na dita junta, e aos mais officiaes de justiça, a quem mandardes, suspendereis, e procedereis contra elles conforme a culpa, e omissoão, dando appellaçao, e aggravo para a mesma junta, no caso, em que naõ couber em vossa alçada; as despezas necessarias de Caminheiros, livros, papel, tinta, e penas para o expediente deste negocio, que ferão com toda a moderação, se farão dos bens dos Concelhos, e aos mandados, que vós passardes sobre estas despezas farão os officiaes das Cameras dar cumprimento. E ao Provedor da Comarca mando por esta carta, que por elles leve em conta aos Thesourciros as quantias, que importarem. Os lançamentos ferão escritos em livros de cada terra, rubrica-

dos por vós, lançados os termos pelos Escrivãens das Camaras, que o haõ de ser dos lançamentos com toda a clareza, e distinção, assignados por vós, e pelos lançadores, dos quaes livros se ha de tirar relaçao de todos os lançamentos dessa Comarca, e resumo delles com distinção do que toca a cada terra, e tambem se ha de fazer separação com a mesma distinção da noticia, que tirardes dos quatro por cento dos Commendadores, declarando o que toca a cada hum, do que fareis outra relaçao, as quaes relações assignadas por vós remetereis à junta dos tres Estados no dito termo de douz mezes, e antes, se vos for possivel, ficando os livros dos lançamentos nos Cartorios das Cameras em poder dos Escrivãens dellas a bom recado, para por elles se tirarem os por onde se ha de fazer a cobrança, na forma, que eu ordenar dos quatro por cento, dos juros, tenças, e ordenados impostos nas Alfandegas, e Almoxarifados do Reyno tenho mandado fazer relaçao, e lançamento pelos Cadernos do assentamento da minha fazenda, e pela dita relaçao se ha de acrescentar ao lançamento, que vier dessa Comarca a quantia, que tocar aos Almoxarifados, ou Alfandegas, que lhe pertencerem, e assim vos escuzo de fazerdes este lançamento no Almoxarifado dessa Comarca aos filhos da folha della. Na Relaçao,

çao, que haveis de remeter dos lançamentos, declarareis com toda a distinção os lugares, que tocaõ à repartição dos Julgadores dessa Comarca, porque a cobrança se hâ de fazer por todos na mesma forma, que se fazia no tempo das Decimas, e parecendo-vos, que os ditos Julgadores nas terras, em que lhe tocar a cobrança façaõ tambem estes lançamentos, para mais brevidade desta diligencia os podereis encarregar delles na mesma forma, que se vos ordena, indo incluida na Ordem, que lhe passardes a cópia desta, e declarando-lhes, que sem certidão vosfa, de como lhe deraõ cumprimento, se não porão correntes suas residencias. A brevidade, e effeito desta diligencia vos hey por muito encarregada. E espero me remetais relações dos lançamentos com tal promptidaõ, que tenha, que vos agradecer; e se vos adverte, que dos bens applicados a Capellas de Missas, e obras pias no que ficar livre para os administradores se haõ de lançar os quatro por cento. Escrita em Lisboa em 28. de Mayo de mil, e seicentos, e noventa, e oito.

R E Y.

¹⁷ Nota primò verba ibi: *Eu El Rey. De potestate Regis circa propositam materiam in mentem revoca, quæ suprà diximus à n. 4. usque ad 16. & circa omnem aliam quamcumque materiam, vide*

Covas 3. variar. cap. 6. ubi Faria, Belluga in speculo Principis. Escobar de Pontifícia, & Regia jurisdict. & plures alios apud Castelon in Alfabetico juris verb. Imperator num. 58. Portug. de donat 2. p. cap. 8. Peg. in proœm. ad Ord. lib. 1. gloss. 5. Salzed. in theatr. honoris gloss. 2. à n. 1. usque ad 77. & melius gloss. 4. à num. 1. usque ad 40.

Nota secundò ad illa verba ibi : ¹⁸
Vos envio muito saudar, procedere ex humanitate, & benevolentia Principis, quia licet Principi omnis beaturreverentia, ex Valensuel. cons. 163. cum seqq. Se acc. de sentent. & re judicat. cap. 1. gloss. 1. quæst. 1. num. 257. Robertus libr. 2. rer. judicatar. cap. 11. Salzed. supr. non tamen ipse ¹⁹ Princeps subditis reverentiam debet.

Nota tertio ad illa verba ibi : ²⁰
nas Cortes, que hora mandei celebrar nesta Cidade, solum Regibus compétere jus convocandi populum ad Curiam: Ropol. de Regalib. cap. 4. Balmased. de collect. q. 3. num. 7. Delben. tract. de Comitijs, & Parlamentis, Portug. de donat. 2. p. cap. 24. Matheu de re criminali controvers. 4. Covas praticar. cap. 4. n. 10. ubi quid sit Curia, & quomodo eligendi sunt Curiales, & de eorum potestate, & privilegijs: Diann. tom. 7. tract. 6. resolut. 14. cum seqq. Castelon verb. Corte. Portug. dict. cap. 24. per tot. Peg. ad Ord.

Ord. libr. 1. tit. 7. §. 3. Salzed. in
theatro honoris gloss. 46. à num. 1.
usque ad 56.

21 Nota quartò ad verba ibi: Se
offerecerão uniformemēte os tres
Estados do Reyno a me servir com
seiscientos mil cruzados; primò, to-
tam Rēpublicam, & Regnum
in tres dividi status; primus est
Ecclesiasticorum; secundus nobi-
lium, cuius appellatione veniunt

8 tantum in materia titulares Re-
gni, & domini terrarum; tertius
populorum, cuius appellatione
cæteri omnes Regni seculares
subditi tam masculi, quam femi-
næ. Portug. de donationib. 2. p.
cap. 24. n. 9. Secundò verbum of-
ferre, quo utitur epistola volun-
tariam oblationem, & non coactam
continere.

22 Nota quintò ad verba ibi: Por
huma vez sómente; semel solutam
prædictam quantitatē non posse
Principem amplius pétere, nec
subditos amplius solvere tenéri,
quia tributum in comitijs conceſ-

23 sum ad certum tempus, transacto
tempore, non debetur, & eo finito,
possunt subditi propria authori-
tate tributum tollere Portug. dicit.
cap. 24. num. 87. ubi sic multoties
observatum esse dixit,

24 Limitabimus resolutionem
hanc, quandò concurrentibus tri-
bus requisitis, de quibus à num. 6.
adhuc subsisteret eadem necessi-
tas, quia si, ut diximus num. 5. &
15. concurrentibus prædictis re-
quisitis valet Princeps per se in-

consulto populo tributa præcisa,
& nullo modo evitabilia novitè
imponere, multò magis exigere
poterit antiqua, interveniente po-
puli consensu, imposta, eò vel ma-
xime, si necessitas urgeat, ita ut
comitia convocari non possint, vel
periculum sit in mora, prout tes-
tantur omnes, quos refert, & se-
quitur Portug. supr. n. 108. 109.
& 110.

Nota sextò ad illa verba ibi:
Para ajuda da despeza, que neste
anno presente be necessario fazer-
se com a Infanteria, & Cavalla-
ria, q̄ tenho mandado levantar de
novo; non posse Principem tributa
à populo concessa ad certā necessi-
tatem, ad aliam sublevandam ap-
plicare, nisi in ea concurrant tria
requisita, de quibus suprà à num.
6. Salzed. de lege polica. capit. 1.
Fontanell. decif. 217. & plures alijs,
de quibus supr. n. 15. & 16. Por-
tug. supr. Fermoſin. in capit. 10.
q. 8. p. 2. cap. 1. de constitutionib.
Solorz. lib. 2. polit. cap. 17.

Nota septimò ad illa verba ibi:
Que parece precisa para a defesa
do Reyno; Procuratores in comi-
tijs considerare debére Reipubli-
cæ necessitatē, ut tributa vel
augeantur, vel diminuntur pro
temporum vicissitudine: Portug.
de donationib. Reg. 2. part. cap.
24. num. 98. Larr. alleg. 3. num.
18. & 19. Ciriac. controversial. 156.
num. 5. 1. omne territorium Cod.
de censib. libr. 12. quia procurato-
res in comitijs constituuntur ve-
luti

luti judices, ut exâminent publi-
cam necessitatem: *Portug. supr. n.*
96. & 97.

*An verò regni necessitas ex
sola assertione Regis absolutè cre-
datur, ut collectandi causa ju-
ftadicatur?* Tradunt *Delben. de
Comitijs, & Parlamentis dubita-
tion. 2. Salzed. in theatr. honoris
gloss. 47. per tot.* qui absolutè ne-
gant, quos tamen non sequimur,
quia potest eminere bellum subdi-
tis ignoratum, & conuenire publi-
cæ utilitati, ut, causâ timoris fu-
turi belli, subditis non reveletur
ob cōsequentias Reipublicæ dam-
nofas, quæ indè sequi valent: *Por-
tug. supr. n. 118.*

Nota octavò ad illa verba ibi:
*E por resoluçao de vinte, e oito
de Abril desse anno em Consulta
do Estado dos pôvos fui servido,
conformando-me com o seu pare-
cer, resolver se pagasse os ditos
seiscientos mil cruzados, na forma
que se pagou o milhaõ do anno de
mil, e seiscientos, e oitenta;
Principem non tenere sequi præ-
cisè resolutionem confirmata in
Comitijs, quia Comitia non
sunt suprà Principem, sed Princeps
est super Comitia, ut con-
trarijs respondendo resolvit cum
multis *Portug. dict. capit. 24. à
num. 17. cum plurib. seqq.* sed de
honestate, & benevolentia tené-
tur Princeps impónere tributa se-
cundùm Consultationes factis in
Comitijs, tūm quia æquum est,
ut ferentes onera modum præf-*

tent, tūm quia populi non de-
bent gravari tributis, & in forma
solvendi, sed hæc quærenda est,
quæ illis suavior sit, & nulla le-
vior esse potest ea, quam ipsi eli-
gunt: *Portug. de donationib. 3.
part. cap. 1. n. 42.*

Nota nonò ad illa verba ³²
ibi: Dos juros. Verbum *juros*
latino idiomate vocari census; cu-
jus appellatione, qui redditus
veniant, & in quas species divi-
dantur, tradunt *Pinheir. in in-
tegr. tractat. de censu. Rodrigues
de annuis redditib. Marescotus 3.
variar. cap. 10. Covas 3. variar.
capit. 7. & 8. & ibi late Faria,
Molin. de justit. tract. 2. disputat.
381. cum seqq. & quamplurimi
aly.*

Nota decimò ad illa verba ³³
ibi: Tenças. Verbum *tenças* apud lati-
nos annonam dici; de cuius ma-
teria plenè scripsit Mend. à Castr.
ad titulum *Cod. de annonis libr.*
*11. & multa dedit Peg. ad Ord.
libr. 2. titul. 35. Balmased. quæst.
85.*

Nota undecimò ad illa verba ³⁴
ibi: Commendas; de quarum ma-
teria videndi sunt *Barbos. de po-
testat. Episcop. allegat. 59. & de
jur. univers. Ecclesiastic. capit.
9. Garc. de benefic. 1. part. cap. 4.
& part. 4. cap. 4. Cancer. 3. var.
cap. 8. Peg. ad Ord. libr. 2. tit. 35.*
de quo infra.

*Nota decimo secūdò ad illa ver-
ba ibi: E ordenados;* de quorum
materia integrum tractatum scri-
pserunt

psit Zachias de salario ubi in quæ-
stione 110. per totam agit, an, &
quando collectari possit.

36 Nota decimo tertio ad illa
verba ibi: *E mais bens; collec-*
tam, de quâ ibi, solvi debere ex om-
nibus quibuscumque bonis, quæ
collectari possunt, quia dictio cæ-
tera bona brevitatis causâ ap-
ponitur, & ejus virtute alia repe-
titia censentur, quæ ex naturâ rei,
cui adjungitur, regulantur: Bar-
bos. in l. quæ dotis ff. soluto num.
11. cum mult. Barbos. diction.

52.

37 Nota 14. ad illa verba ibi:
Sem exceção alguma delles; hanc
clausulam sine aliqua exceptione,
omnem excludere, quæ non pro-
veniat ex natura rei, de qua agi-
tur: Barbos. cum infinitis clausu-
lâ 156. à num. 1. usque ad 10. sed
per illam non intelligitur voluisse
Principem comprehendere habē-
tes privilegium immunitatis: Bar-
bos. vot. 90. num. 8. Portug. dict.
cap. 1. n. 22.

38 Nota 15. ad illa verba ibi:
Ou de pessoas, que pertendaõ ter
qualquer privilegio, sendo só exce-
ptuados os miseraveis, que não
tendo bens alguns viverem do
seu jornal, e trabalho; per hanc
clausulam derogata esse omnia
privilegia exemptionis tributo-
rum, quibuscumque concessa,
etiam incorporata in corpore
juris, quia ea est natura clausu-
læ sine ulla exceptione, ut om-
nem excludat, ut diximus num.

37. & quamvis virtute hujus
clausulæ non censeantur remo-
tæ exceptiones, quæ provéni-
unt ex naturâ rei, junctâ clau-
sulâ, qua utitur textus, exceptis
pauperibus, qui nihil de suo ha-
bent, & ex sudore, & labore
suo vivunt, etiam prædictæ ex-
ceptiones remota censentur ex
regula, quod exclusio certarum
personarum est inclusio aliarum,
de qua latè *capit. 12.* de quâ re-
multa hic omittimus, quia in-
frâ aptiori loco trádere nobis est
animus: *Portug. dict. capit. 1.*
n. 23.

39 Nota 16. ad illa verba ibi: *E*
que se fizesse esta repartição com
assistencia dos Procuradores das
Cabeças das Comarcas na junta
dos tres Estados; e porque nas con-
ferencias, que se fizerão na dita
junta com os Procuradores mais
velhos de cada cabeça de Comarca
se venceo a mais votos, que para
a dita repartição dos seiscentos
mil cruzados se fizesse primeiro
lançamento a quatro por cento em
todas as fazendas, para se ver o q
produziaõ nesta Cidade, Reyno,
Ilhas, e nos juros, tenças, Almoxa-
rifados, e Alfandegas, e nas Com-
mêdas, e bens das Ordens Milita-
res, e a este respeito se repartir a
cada Comarca a quantia, q direi-
tamente lhe tocar, para estes seiscentos
mil cruzados, abatida primeiro
aquella quâta, q produziro q
voluntariamente vaõ entregando
os Bispos, Arcebispos, e Religiosos;
primo

primo justum, & rationabile esse, pter temporum varietatem, in ut divisio tributorum fiat cum as- quā omnes res, vel crēscunt, vel fistentia procuratorum capitum de crēscunt, ut latè diximus de mu- Provinciarum, ut unicuique Pro- neri judic. Orphanor. tract. I. lib. vinciae ea imponantur tributa, i. cap. 12. forma in singulis per quae secundum capacitatem eorū manére non debet, vel augi, vel solvere valent: secundū bonum minui, secundū auctas, aut di- esse arbitrium, ut priūs vires Re- minutas facultates.

Nota 18. ad illa verba ibi: *Fui 42 servido por resoluçāo de dezaseis dō presente mez de Mayo na con- sulta, que pela junta dos tres Esta- dos se me fez sobre este particular, conformar me com os ditos mais votos; tunc benē valere Rempu- blicam, quandō Princeps negotia ardua priusquam audiat populum, & proceres, non expedit: Portug. in materia dict. cap. 24. n. 89.*

40 Nota 17. ad illa verba ibi: *Por não ser possível fazer lhe esta re- partição pelos computos, q̄ se deraõ despois das pazes para os quinhē- tos mil cruzados da nova cōtribui- ção, como pelos que se deraõ para os usuais, pelas queixas, q̄ se estao ouvindo de muitas Comarcas da desigualdade, q̄ nellas houve, nem menos pelos lançamētos do milhaõ do anno de mil, e seiscentos, e oitenta, por terem crescido do dito anno a esta parte os rēdimētos das fazendas em hūas Comarcas mais, 41 e em outras menos; optimas ratio- nes, quas præstat noster Serenissimus Rex, ob quas à consuetu- dine præteritā exigendi tributa, & collectandi recessit, nam tri- buta cum facultatibus regulata sunt imponenda; latè Balmassed. de collecti. quest. 13. per tot. & pro-*

q̄ logo pela mesma junta se passas- sem as ordens necessarias para se fazerem os lançamentos a quatro por cento; decretos, & leges, cete- rasquè resolutiones promptam de- siderare executionē, parum enim interest recta decernere, ac jubé- re, si execucioni non mandentur: Portug. I. p. cap. 10. Solorz. supr. emblemā 20. per tot.

Nota 20. ad illa verba ibi: *Guardando se a forma, que estava dada no Regimento das Decimas, para por ella se ver o q̄ prodūs em todo o Reyno, e depois se liquidar*

com igualdade quantos por cento
bastaõ para este subsidio, e entaõ
se repartir por cada Comarca o
computo, que direitamente lhe cou-
ber; imponendam esse hanc colle-
ctam servatâ formâ regiminis deci-
marum, alias nulliter imponi, nam
illud ablativum absolutum, guar-

45 dando-se a forma dos regimentos
das decimas, facit conditione, quæ
in specifica formâ debet adimple-
ri: Barbos. in rubric. ff. soluto p.
1. à num. 23. Castilh. lib. 4. contro-
vers. capit. 57. Salgad. de Reg.
protect. 3. part. cap. 3. n. 30. & 4. p.
cap. 13. à n. 29. Vella dissertation.
38. num. 70. Ciriac. controv. 424
& 449.

46 Nota 21. ad illa verba ibi : E
pelo que respeita ás Commendas se-
soubesse por noticia o que produzi-
raõ em cada Comarca nos mesmos
quatro por cento, e q/abido man-
darei pela Secretaria de Estado
entender a forma, em q/ os Comen-
dadores me servirão; non jübérē
Regem collectare Commendas,
sed tantum de earum redditibus
relationes facere, ut posteà pon-
deretur forma, quā Commenda-
tores sölvere debent.

47 Nota 22. ad illa verba ibi : Pelo
que me pareceo encarregar-vos a
superintêdencia deste negocio nes-
sa Comarca com todo o mādo, e ju-
risdiçao, que tinhaõ os superintê-
dentes das decimas, que houve nos
48 ultimos annos da guerra; habére
Præsidem omnem jurisdictionem,
quam habeant superintendentes

decimarum, quia eorum loco sub-
rogati sunt, & subrogatus sapit
naturam ejus, in cuius locum sub-
rogatur, ex l. si eum §. qui injuria-
rum ff. si quis cautionib. cum alijs,
de quib. Barbos. axiom. 213. per
tot.

Nota 23. ad illa verba ibi : E 49
vos ordeno, que logo, que esta rece-
berdes, semper perder hora alguma de
tēpo, desocupado vos de todo outro
negocio, façais este lāçamento nessa
Comarca pela mancira, e forma
seguinte ; mandare Præcipem, ut
Præses, seclusis omnibus impedi-
mentis, & neglectis omnibus ne-
gotijs sine ulla cunctatione hujus-
modi collectas imponat.

Nota 24. ibi: Hiréis pessoa almen-
te pelas terras, e fareis os lança-
mentos em cada hūa dellas com to-
do o cuidado, e para o dardes de
todo feito, vos limito o termo de
dous mezes, e ainda que estejais no
fim de vossa triennio, tendo só dous
mezes de tempo, nelles fareis esta
diligencia, advertindo, se falta-
res, se vos naõ hā de passar certi-
daõ para os voossos despachos; non
posse præsidem committere alijs
hanc diligentiam, quia dicto perso-
naliter, qua utitur textus, delega-
tionem, & commissionem exclu-
dit, ut latè diximus in tract. de re-
cusationib. lib. 5. cap. 5.

Nota 25. ad illa verba ibi : E 52
tâbem entrareis nas terras dos do-
natarios a fazer esta diligencia,
porque para se lâçarem, e cobrare
os tributos offerecidos em Cortes,
naõ

não he necessario consentimento seu; posse Præsidem in hoc casu ingredi terras dominorum absque eorum placitu, ex quo Portug. de donationib. 3. part. cap. 44.

53 Nota 26. ad illa verba ibi: *Para se fazer este lançamēto com igualdade, e se esfuzarem queixas, elegerão os officiaes das Comarcas de cada hūa das terras dessa Comarca duas pessoas, que lhe parecerem mais practicas com conhecimento, experientia, e noticia das pessoas, fazendas, e tratos, de boa, e saā consciencia, as quaes serão approvadas por vós, e não sendo capazes, farão nova eleição, até que vos satisfaçais dos nomeados, e os approveis, e não ofazendo os officiaes da Camera, o que delles não espero fareis vós os lâçadores; peræquatores, quos lâçadores, e fintores appellamus, esse eligédos in Camerâ cujuscumque loci boñae conscientiae, ac praticos, & ita resolvit etiam regimen decimaruim tit. 1. à §. 5. tradit latè Bal. massed. de collect. quæst. 13. pet tot. ubi de forma hujusmodi electionis.*

54 Nota 27. ad illa verba ibi: *As dias pessoas nomeadas para lâçadores se não poderão escuzar de o ser com pretexto de privilegio algum, salvo se o dito privilegio por palavras expressas os escuzar particularmente deste encargo, que dictio salvo est taxativa, & limitativa. Barbos. diction. 356. per tot. Phæb. decis. 34. n. 13. Peg. ad*

Ord. lib. 1. tit. 2. §. 7. gloss. 23. n. 7. & 8. Ord. lib. 1. tit. 6. §. 18.

Nota 28. ad illa verba ibi: *Para 55 o que de certa sciencia, e poder absoluto revogo todos os privilegios, como se de cada hūa fizesse expressa derogaçāo por palavras expressas- hujusmodi verba fuuisse adjecta ad tollendam omnem dubitationē, quæ oriri poterat, an ex vi præcedentis clausulæ derogata essent privilegia clausa in corpore juris, quæ secundūm veriorem opinionem derogata censerri non debebant ex vi præcedentis clausulæ: Barb. de clausul. clausulā 83. sed juncta clausula revoco ex certa sci- 56 entia, & potestate absolutā, nullū potest esse dubium, quia ejus clausulæ ea est vis, & potestas, ut per eam satis intelligatur voluisse Principem omnia privilegia derogare, omnibusquæ privilegiatis præjudicare: Barb. clausulā 59. per tot. Peg. ad Ord. lib. 1. tit. 3. §. 1. n. 102. Barbos. clausulā 102. per tot.*

Nota 29. ad illa verba ibi: *Sem 57 embargo da Ord. lib. 2. tit. 44. non censerri jus derogatum, nisi de eo fiat mensio especialis in derogatione, ex d. Ord. lib. 2. tit. 44. & cum privilegia clausa in corpore juris legem communem faciant, quæ, ut cæteræ, derogatæ non censentur, nisi de privilegio fiat specialis mentio, ut diximus num. 55. do- 58 cetquæ Peg. ad princip. Ord. dict. tit. 44. n. 1. Phæb. 2. p. decis. 147. à num. 4. ideoquæ Rex noster nè possit dubitari, an privilegia in- ferta*

ferta incorpore juris censerentur derogata ex vi prædictarum clauſularum fine derogatione *Ord. di-cto tit. 44.* eam expressè deroga-vit, de cuius materiâ vide *Peg. & Barbos.*

59 Sequitur ex proximè dictis, in terminis propositis, neminem se posse quocumque privilegio Re-gio juvare ad fugiendum hoc onus, ac per consequens nec familiares Sanctæ Inquisitionis privilegio muniri, nec Senatores, cæterosquè privilegiatos.

60 Nota 30. ad illa verba ibi: *E de-pois de eleitos lhe dareis juramen-to dos Santos Evangelhos, fazendo termo de q' lançarão conforme su-as cōsciencias sem odio, nem affei-ção, sob pena de se proceder contra elles com todo o rigor, àlem de pa-garem àfazenda Real, e às partes o danno, q' constar lhe deraõ com malicia;* publicum esse hoc offi-cium, ad quod prius juramentum subire tenentur, ex his, quæ docet

61 *Peg. ad Ord. lib. 1. tit. 1. in princ. glof. 35.* per tot. tenérequè illud exercere secundūm rectam con-scientiam sine odio, amore, timo-re, vel ambitione, ex his, quæ tra-dit *Peg. supr. gloss. 11. cum plurib. seqq.* alias puniri possunt criminali-ter, & ad restitutionem damni partibus tenentur, ut diximus *cap. 15.* & in terminis *Balmased. de collect. quæst. 13.* per tot. & dixi-mus de munere judic. *Orphanor. tract. 1. lib. 1. cap. 12.*

62 An hujusmodi fintatores, seu

peræquatores recusari possint, di-ximus in tract. de recusationib. lib. 3. cap. 16. & in nostro opere de mu-nere. judic. *Orphanor. tract. 1. lib. 1. cap. 12.*

Nota 31. ad illa verba ibi: *Os 63 lançamētos se haõ de fazer por vo-to de douz lançadores, ab istis per-æquatoribus posse ad judicem ap-pellari, ut nos diximus de munere. judic. *Orphanor. tract. 1. libr. 2. cap. 12. & 3.* & in specie tradit *Balmased. de collect. quæst. 14. per tot. qui quidem judex, vel per se, 64 vel per alios duos jubére debet re-vidére, an collecta sit justa, & ab hac revisione, seu confirmatione judicis appellatio in suspensivo non admittitur, ex *Balmased. d. quæst. 14. num. 20. Salgad. de pro-tect. Reg. 2. part. cap. 16. num. 40. Peg. forens. cap. 15.* & nos d. lib. 2. cap. 1. & 2.**

Nota 32. ad illa verba ibi: *E ha-65 vendo empate, ficar à vencido pela parte, a que vos acomodares para se seguir; in casu discordiae Peræ-quatorum illam partem obtinére, cui judex suum calculum adjéce-rit, de quo egimus de munere. ju-dic. *Orphanor. tract. 1. libr. 1. cap. 12.**

Nota 33. ad illa verba ibi: *Quan-66 do succeda algum caso, em que vos pareça necessário resolução mi-nha, dareis cota na junta dos tres Estados, para se vos ordenar, o q' deveis seguir. Casus, in quibus Princeps sit consulendus tradidi-mus de munere judic. *Orphanor. in 2. part.**

2. part. rubric. tract. I. lib. 4. cap. 4.
& cap. 14. & tetigimus in cap. antecedenti, & in illis circa materiam, de quâ agimus, est adeundus per tribunal trium statuum, prout etiam disponitur in Regimine decimorum tit. I. §. I. & ad hoc tribunal pertinent appellationes, & gravamina super hac matetia ex eodem regimine, & ex regimine ejusdem tribunalis.

67 Nota 34. ad illa verba ibi: *Fareis lançamētos a quatro por cēto;* collectam esse imponendam respectu quatuor pro centum, idest, ex redditibus, qui ad valorem centum annuatim ascendunt quatuor pro collecta imponantur; sed redditus non sunt reputandi, nisi deductis expensis, & oneribus rei, quia redditus non dicuntur, nisi qui, deductis expensis, & oneribus supersunt, ut in terminis docet Rox. de incompatibilit. p. 8. cap. 4. à num. 21. ibi cum infinitis Aquila. Botilierius de successionib. ab intestato theorema 111. n. 29. Balmased. de collect. q. 13. num. 9. qui advertunt peræquatores non 68 debere rigorosè facere hanc computationem, sed benignè, advertentes, quod ad cujuscumque fructus eorum valorem computandum annos proximos attendere debent, & omnibus coacervatis pro rata uniuscujusque collectam imponent, ex l. fundum 35. cum l. sequenti ff. mandati. Escobar. de ratione computation. 29. Rox. supr. p. I. cap. 5. à n. 17. ibi Aquila,

& Balmased. supr. num. 5. nos de muner. judic. Orphanor. tract. I. lib. I. cap. 11. & deinde attendere debent ad familiam, ad cuius alimoniam tenetur collectandus, & redditus, quos habet ad illam alimentandam, ut benignè, prout res postulaverit, se habeant.

Nota 35. ad illa verba ibi: *Para 69 q vendo. se na junta dos tres Estados as resoluçoes de todos, e sua importancia, excedendo a quātia offereida, se abata na cobrâça à maioria repartidamēte;* Principē non posse ferre maiora tributa, eo, quod status ei obtulerunt, & teneri diminuire excessum, quia non est licitum fraudibus uti ad imperanda nimia, & gravia tributa: Portug. de donationib. Reg. 2. part. cap. 24. n. 93.

Nota 36. ad illa verba ibi: *Os 70 bens, tratos, emaneyos, a que se baõ de lançar os ditos quatro porcento, saõ aquelles, a que no tempo da guerra se fazia lançamento, e os que desta qualidade mais houver, para o que vereis os lançamentos das decimas, q se vos remete, e fareis os langamentos na forma, que nelle se dispoem; collectam fieri debere juxta formam datam in regimine decimorum, quod quidem regimen par est hujus Regis decreti ex regulâ satis notâ, quod relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus, deducta ex l. aße toto ff. de condi 71 tionib. & demonstrationib. cum alijs, de quibus Barb. axiom. 201.*

per

pertotum, ubi penè infinitos ci-
tat DD. Peg. de maiorat. capit. 9.
latissimè Pareja de instrumentor.
edicion. tit. 7. resolution. 9. per tot.
ubi infinitos citat.

72 Nota 37. ad illa verba ibi: *Excep-*
to as pessoas miseraveis de qual-
quer sexo, q̄ nāo tendo bens alguns
viverē do seu jornal, ou trabalho,
sicando por este modo a obrigaçāo
deste tributo, em quem tem possibi-
lidade para o pagar sem vexaçāo
dos pobres, por nāo ser razaō, que
paguem os q̄ nāo podem; pauperes
tātūm, quos vocamus jornaleiros
esse exceptos ab onere solvendi
tributum hoc, & hi dicūtur, quoad
intentum, tantūm illi, qui omni-
nō nulla pōssident bona, licet quo-
ad alios juris effectus appellatio-
ne pauperum veniant omnes, qui
attento statu personæ, & dignita-
tis videntur indigēre: Barbos. ap-
pellativo 192. per tot. & in termi-
nis Balmassed. de collect. quæst.
50. per tot. qui quæst. 98. num. 14.
tradit, jornaleiros vocarieos, qui
acceptā mercede terras colunt,
vel officium exercent: Peg. ad Ord.
libr. 1. tit. 66. §. 42. gloss. 45. & §.
43. gloss. 46. Gabriel Alvares de
Valasc. de privileg. pauper. omni-
nō videndus quæst. 4. per tot. ubi
quis pauper dicatur.

73 Aquibus duobus notis ante-
cedentibus multa, & utilia in ma-
teriâ colliguntur, & inferuntur;
& primò colligo, Senatores esse
collectandos, nam licet Senato-
res nonteneantur ad collectas etiā

causā belli impositas, ut proba-
tur ex Ord. libr. 2. tit. 59. in prin-
cip. ubi latè Peg. & Barbos. &
eorum privilegia non censeantur
abrogata ex vi clausilæ, non ob-
stantibus quibuscumque privile-
gijs, nisi de illis fiat expressa, &
individualis mentio, ex Ord. lib. 2.
tit. 59. §. 14. ubi Peg. gloss. 16. n. 1.
& 5. Cabed. 1. part. decis. 213. n. 1.
Balmassed. de collect. q. 46. Pbæb.
decis. 33. & 146. Peg. ad Ord. lib.
2. tit. 44. in princ. & lib. 1. tit. 66.
§. 42. gloss. 45.

Verūm cùm in hoc decreto
inveniantur clausilæ derogatoriæ
omnium privilegiorum conceptæ
per modum suprà relatum n. 55.
56. & 57. per quas censemur de-
rogata etiam privilegia, quorum
derogationis individualis men-
tio requiritur ex juribus, & DD.
quos ibi citavimus, quibus adde in
terminis prædictarum clausilarum,
Girond. de privileg. & ex-
emption. explication. num. 329.
& ulteriùs in illo jubeatur servari
regimen decimarum, ut diximus
num. 70. in quo collectari juben-
tur tit. 2. §. 1. omnes Ministri cu-
juscumque tribunalis dubitari non
potest etiam Senatores, & quo-
cumque alios eorū privilegijs fru-
entes, esse collectandos.

Colligo secundò, quòd licet
familiares, officialesquè Sanctæ
Inquisitionis habeant privilegium,
ut collectari non possint, etiam
causā belli, ut patet ex privilegijs
relatis cap. 3. num. 55. ibi: *E affirm*
bey

bei por bem, q̄ os ditos officiæs, e familiares do Santo Officio sejaõ privilegiados, e escuzos de pagare no largamento do servigo dos c̄e mil cruzados, q̄ os povos de meus Reynos me fizerão nas Cortes, que fiz nesta Cidade no anno de mil e quinhélos e sessenta e dous, e é quae quer outros serviços desta qualidade, que pelo tempo em diante forão concedidos por qualquer via, q̄ seja, posto que já fosse determinado, que este privilegio os naõ escuzava de pagarem o dito serviço, traditque latissimè Balmassed. de 76 collect. q. 52. per tot. & similia privilegia non censeantur abrogata, quandò Princeps impónit aliquam collectam, & jubet solvendam ab omnibus, nemine excepto; nullo modo videtur intelligere voluisse comprehendere obtinentes privilegia immunitis, et si collecta imponatur per legem generalem Menoch. cons. 1105. n. 19. lib. 12. ubi dicit, quod non præsumitur Principem voluisse derogare privilegiis, nisi id in lege specificè expreſſerit: Bonacín. de legib. disput. 1. q. 3. punc. 8. §. 3. num. 11. Barbos. vot. 90. num. 8.

78 Attamen cùm Rex noster in præsenti decreto omnia privilegia abrogavit, & custodiri jubeat regimen decimarum, in quo tit. 2. §. 1. omnia etiam privilegia abrogantur, in terminis nostri decreti etiam privilegia familiariū, officialium quæ Sanctæ In-

quisitionis abrogata censemur.

Colligo 3. quod licet privilegia immunitatis, tributorum, & gabellarum per vim contractus obtenta, vel emptione, seu alio quocumque titulo oneroso, non censeantur abrogata, nec comprehendantur in generali revocationes: Marescotus 2. variar. cap. 40. num. 28. Pinell. in rubric. Cod. de rescindend. p. 1. cap. 2. Barbos. de clausul. clausula 83. à num. 8. & in votis lib. 3. vot. 90. num. 12. ubi, quod per derogationem generali non censemur derogatu privilegiis per viam contractus concessis, & quod sub generali revocatione, non comprehendantur privilegia irrevocabilia, tamen cùm per præsens decretum regimèn decimarum custodiendum tradatur, & in illo titulo 2. §. 1. etiam privilegia consequuta ex causâ onerosâ revocentur, idem dicendum est in præfenti materia.

Colligo 4. esse collectandos quoscumque Ministros Regios, nam licet hujusmodi ministri de jure immunes sin ab onere collectarum, ut fusè tradit Balmassedi de collect. quæst. 43. per tot. ubi num. 25. & 2. hoc tantum dixit procédere in ministris forensibus, literatis, & non in judicibus originariis. Verum cùm contrarium sit stabilitum in regimine decimarum tit. 2. §. 1. ejus dispositio est in præsenti custodienda.

Colligo 5. collectandos esse ma-

gistros, & officiales sacerdotes nostræ Conimbricensis Universitatis, & scholaisticos utriusque Academiae Eborensis, & Conimbricensis, & omnes, qui privilegio academico muniuntur, quia ita disponitur in Regimine decimarum tit. 2.

83 §. 1. quod custodiendum esse in praesenti decrevit Rex noster, licet non ita foret, si ita exprefse decretum non esset, nam de jure academico privilegio gaudentes non collectantur, quando collecta est personalis, secùs si realis: *Balmassed. de collect. q. 25. per tot. Benedict. Pereir. in sua Academia, seu Republica litteraria lib. 3. disp. 4. q. 10. per tot. ubi affatim, à quibus tributis sint immunes: Peg. ad Ord. lib. 1. titul. 66. §. 42. gloss. 45. Mendo de jure academico, & melius Brancacinus de jur. doctoratus.*

84 Colligo 6. collectados esse milites à Generali usque ad infimum militem, quia ita disponitur in dict. §. 1. Regiminis decimarum custodiendi in praesenti, licet de jure à collectis, & tributis personalibus, prout academicci, sint immunes: *Balmassed. de collect. quæst. 49. pertot. Georgius Aca- cia de privileg. militum privileg. 30. à num. 5. Fontanell. tom. 2. decis. 308. num. 29. regimen Gobernatorum §. 12.*

85 Colligo 7. collectandos esse equites trium Ordinum Militarium nostri Regni, quia hujusmodi equites ab onere collectarū non

sunt immunes: *Lassarte de gabell. cap. 19. num. 22. & licet hoc sit valde dubium, ut tradit Balmassed. de collect. quæst. 23. per tot. Gutier. de gabell. quæst. 95. dicendum est milites trium Ordinum Militarium nostri Regni habentes panem Civilem, ut diximus cap. 12. n. 46. & 52. & tradit Peg. ad Ord. lib. 1. tit. 12. §. 2. à num. 1. usque ad 5. non esse collectandos: Reynos. obs. 12. & 3. omnino videndus, & ejus Additionator. qui plures refert, eo vel maxime, cum nec in nostro decreto, nec in regimine decimarum hoc sit expressum: Peg. ad Ord. lib. 1. tit. 78. §. 14. à n. 80. & lib. 1. tit. 66. §. 43. gloss. 46. n. 20. & 21.*

Conductores vero Cömenda-
rum equitum trium Ordinum mi-
litarium, cæterorumque bono-
rum ecclesiasticorum collectari
debent *Gutierr. de gabell. q. 95. à num. 13. Peg. ad Ord. lib. 2. tit. 11. §. 7. gloss. 9. n. 3. Cancer. 3. var. cap. 3. num. 138. Delben. de im-
munitat. cap. 5. dubitation. 7. sed. 17. Gutierr. de gabell. quæst. 87. num. 1. & quæst. 44. Souz. decis. 28. & 72. Grassis de effectibus Cleri-
cati effectu 3. num. 50. Fontanell. decis. 301. n. 20. & 307. & postea dicemus.*

Ipsimet equites collectari de-
bent, vel si non habeant panem
Civilem, vel si habentes panes Ci-
viles sint negotiatores, & merca-
tores, quia excentes negotia,
aut mercaturam quoad negotia,
& mer-

& mercaturam privilegio immunitatis non gaudent, sive illi sint Equites, sive Clerici, aut Religiosi, sive familiares Sanctæ Inquisitionis, aut Senatores, vel qui cumque alii, quia privilegium immunitatis tributi, & collectæ non comprehendit negotia, & mercantiam, ut tradit *Giurb. conf. 94. pertot. Larr. alleg. 11. numer. 9.* *Gutierr. de gabell. q. 95. à n. 42.* *Barbos. in votis lib. 3. vot. 90.* *Balmassed. de collecti. quæst. 46. num. 11. & 52. num. 31.* & infra dices. *Cortiad. decis. 201.* usque ad 210. per tot.

88 Colligo 8. collectandos esse habentes officia, sive à Rege concessa, sive à quocumque alio, non solum in salario, quod vocamus *Ordenados*, sed etiam in emolumentis, quæ appellamus *prœs, e precalços*, quia ita dispositum est in regimine decimarum tit. 2. §. 3.

89 Colligo 9. Medicos, Chirurgos, Advocatos, Scribas, Notarios, Sollicitatores, Meirinos, apparidores, partidores, testium examinatores, aestimatores, Birruarios, & quoscumque alios, qui vel per scientiam, vel per artem acquirunt, & luerifaciunt, collectandos esse respectu emolumenterum, quæ ratione scientiæ, vel artis percipiunt, quia ita dispositum est in regimine decimarum §. 4. licet seclusa dispositione dicti §. contrarium erat dicendum, ex *Balmassed. de collecti. quæst. 42. per tot.*

Colligo 10. collectandos esse 93 quoscumque, sive sint naturales nostri Regni, sive exteri, qui mercaturæ negotiis, & comertiis quocumque modo operam dant, quia ita disponitur in Regimine decimarum §. 5. & quia ita de jure communis est, ex DD. quos citavimus suprà num. 87. & quomodo, & quandò forenes sunt collectandi, docet *Balmass. de collecti. quæst. 62. per tot. Phæb. decis. 33. 1. part.*

Sed si comertiis, & negotiis in- 91 cumbant pecuniis alieni, ex quibus solvant interesse, habendus est respectus ad interesse, quod solvunt, & respectu illius sunt collectandi hujusmodi interesse recipientes, quæ quidem collecta est solvenda ab eo, qui interesse solvit, & ab eo, cui solvit in parte solutionis acceptada, ex regimine decimarum §. 6.

Colligo undecimè collectan- 92 dos esse agricultas, qui vel propriâ, vel alienâ prædia colunt, sed diverso modo; nam isti tenentur collectam solvere ratione pensionis, quam reciperent, si prædia, quæ colunt, locarent, & ratione interesse, quod habent ex agricultura, deducto semine, & deductis expensis omnibus, quas fererint in arando, seminando, custodiendo, & colligendo ségetes; & illi vero intuitu illius, quod, deductis expensis, tantum lucrare possunt, ex §. 7. & 8. tit. 2. regimini decimarum, ubi meritò adver-

titur collectam esse imponendam cum respectu ad incertitudinem fructuum, & circa agricolas collectandos, consule *Balmased.* de collect. q. 98. ubi qui appellatione agricolæ veniant, etiam tradit: & de eorum privilegiis ibi agit, & nos diximus in nostro opere *de munere judic.* *Orphanor.* tract. 1. lib. 4. cap. 11. & tract. 2. lib. 1. cap. 3. latè *Peg.* ad *Ord.* lib. 2. titul. 58. per tot.

Colligo 12. *Familiares Episcopi* esse collectandos, & Notarios, ex his, quæ tradit *Balmased.* de collect. q. 63. & 125.

Colligo 13. pastores, & famulos agricolarum, qui gregem communem, vel partialem cum illis habent, respectu emolumenti gregis, & negotii collectandos esse, ex tit. 2. regiminis decimarum §. 9.

Colligo 14. Magistros cujuscumque officii mechanici, ut Sartores, Sutores, & alios, collectandos esse, si cum officio negocio exerceant, ex §. 12. regiminis decimarum tit. 2. secus autem si ex officio tantum vivant, quia ex suo labore vivunt, & secundum præfens decretum collectari non debent, licet per regimen decimarum essent collectandi, ex §. 10. & 11. quia in præsenti sunt expressè exclusi, & sufficeret, quod non essent, nec exprisè, nec virtu aliter inclusi, quia pauperes, qui ex labore suo tantum vivunt, ad collectas non tenetur: *Balmased.* quæst. 50.

Colligo 15. collectam imponendam esse intuitu domus, in qua domini vivunt, & respectu donis, in qua aliqui gratis vivunt, ex regimine decimarum tit. 2. §. 13. & 14. & in omnibus cuiuscumque generis, & qualitatis, ex regimine decimarum tit. 2. d. §. 16. usque ad 23. & tit. 3.

Suprà num: 90. diximus forenses esse collectandos, nunc vero quærimus, an qui possidet bona in diversis partibus, debeat collectari in loco domicilii respectu omnium bonorum, quæ possidet ubicumque? De qua quæstione agit *Balmased.* de collect. q. 62. per tot. & in qua nobis placet distingue re inter casum, quo collecta est personalis tantum, vel realis, aut mixta; in primo casu, collectari debet in loco domicilii, quia collecta personalis personam res picit; in secundo, in loco rerum sitarum, quia realis, seu mixta rem afficit, & ita concludit *Balmass.* supr. à num. 11. *Bobadilh.* in polit. lib. 5. num. 22. *Phæb.* decis. 33. *Flores.* 2. variar. quæst. 21. à num. 90. ubi latè, & apud nos est expressum in regimine decimarum tit. 3. 12. 13. & 14. ubi decernitur tributum reale esse imponendum in quacumque re, & solvendum à Colono, seu Inquilino, qui pos teat in premium locationis domino imputabit.

Nota § 8. ut redeamus ad decre tum, ad illa verba ibi: *E porqne de algüs bens no tempo da guerra se*

não

não fazia lançamento, por pagar e
por computos, como era o caso da ca-
sa de Aveiro, e outras, também se
ha de fazer a estes lançamento, porq
para estes subsídios não tem lugar
os computos, e ha de pagar como
os mais; collectam, de quā in prae-
senti, esse imponendam etiam in-
tuitu bonorum, quæ tempore
belli certam solvebant quantita-
tem.

99 Nota 39. ad illa verba ibi: *Os
bēs de Capellas, de Missas, Mi-
sericordias, Hospitaes, Alberga-
rias, e obras pias* não ha de pa-
gar estes quatro por ceto; Hospita-
les, domos Misericordiæ, Confra-
ternitates ad collectā non tenēri,
quā de re latè *Balmass.* de collec-
tā. quæst. 26. per tot. Moneta de
decim. cap. 9. num. 31. & si reddi-
tus supersint, quia in tempus ne-
cessitatis reservari debent, & pro-
batur ex Regimine decimarum
tit. 2. §. 20. *Peg. ad Ord. lib. I. tit.
63. §. 39. gloss. 40.*

100 Nota 40. ad illa verba ibi: *Aos
bens, e pessoas Ecclesiasticas, e
aplicados a Comunidades lhe não
fareis lançamentos, porq vaõ pa-
gando por outra via;* non possé
Principem sæcularem super bona
Ecclesiastica collectam, seu tri-
buta imponere, quia Ecclesia, Ec-
clesiasticæ quæ personæ, & bona
omni jure à collectis sunt immu-
nes, ex cap. non minus. cap. adver-
sus de immunitat. Ecclesiæ. capit.
Clericus. cap. fin. eodem tit. in 6.
Clementin. unic. eodem tit. cap. I

cap. quamquam de cenfib. I. pla-
cket. Cod. de Sacrosanct. Eccles. &
I. Sancimus ejusd. tit. Authentic.
item nulla Cod. de Episcop. & Cle-
ric. ibi noster Barbos. & commu-
nitèr DD. Balmassed. de collectis
quæst. 19. 20. & quæst. 21. Molin.
de justit. tom. 3. disp. 670. Castilh.
de tertiiis cap. 6. à n. 18. Ord. no-
stra lib. 2. tit. 11. in princip. ubi
Barbos. & latissime Peg. infinitos
referens, & quæ sint personæ
Ecclesiasticae, ibi tradit cum
multis.

Ecclesiœ, Religiosi, & Clerici iòt
tempore magnæ necessitatis colle-
ctas solvere, tenentur, ut belli ur-
gentis, ex l. neminem Cod. de Sa-
crosanct. Eccles. Balmassed. de
collect. quæst. 19. n. 15. qui n. 18.
multa tradit requisita ad hoc ne-
cessaria, quæ ibi vide: Castilh. de
tertiis d. cap. 9. à num. 20. Portug.
de donationib. Reg. 2. p. cap. 24. 102
n. 117. qui n. 116. docet, Prin-
cipem urgente necessitate posse
assumere vasæ auræ, & argentea
Ecclesiæ, dummodo, eâ cessante,
restituat: ibi citat plures Solorz.
de jur. Indiar. tom. 2. lib. I. cap.
13. num. 25. Themad. I. part. de-
cis. 93. per tot. & 3. p. decis. 307.
& 308. per tot.

Nota 41. ad illa verba ibi: Po- 103
rém aos lucros dos rédeiros se fa-
rá lançamento, por serem sœculares;
Conductores rerum Ecclesiasti-
carum collectari posse, quod lu-
crifaciunt ex fructibus rerum Ec-
clesiastiarum: Balmass. de col-

lect. q. 126. ubi per tot. an possint collectari emphiteutæ Ecclesiæ rum: Zevalhos. q. 726. Sperel. decis. 41. num. 25.

¹⁰⁴ Nota 42. ad illa verba ibi: E tâbem aos lucros das pessoas Ecclesiasticas, quando tenhaõ tratos, e contratos, e trouxerem dinheiro ao ganho em maõs de Seculares; Clericos, Religiosos, & quascumque alias personas, quæ imunitate Ecclesiastica fruuntur, collectandose esse, quando negocium, & mercaturam exercent, ex multis, quos suprà num. 87. citavimus, & probatur ex cap. fin.. de vita, & honestat. Clericor. capit. quamquam de censib. in 6. Clementin. fin. eodem tit. ibi latè Barbos. Boller. de decoction. debitor. fiscal. tit. I. q. 9. n. 7. Frasso de Reg. patronat. Indiar. tom. 2. cap. 75. num. 15. Portug. de donat. Reg. 2. p. cap. 38. num. 11. Thom. Vas alleg. 28. Balmased. de collect. q. 19. & 20. Ord. nostra lib. 2. titul. 11. §. 161. ubi cum infinitis Peg. tradit, quando dicantur negociatores, & multa circa materiam scitu digna tradit Girond. infra à num. 1066.

¹⁰⁵ Nota 43. ad illa verba ibi: E aos bens, e fazendas, que as pessoas Ecclesiasticas comprarem depois de lançados nelles os quatro por cento; collectanda esse bona, quæ ab Ecclesiasticis personis fuerint post collectam intuitu illorū imposita, quia jam sunt illi oneri subjecta; Girond. de privilegiorum,

& exemptionum explicatione à n. 117.

Nota 44. ad illa verba ibi: As 106 Commendas, e bens das tres Ordes Militares sabereis por noticia o q produziraõ em cada terra desfa Comarca nos mesmos quatro por cento, e tambem fareis lançamento aos Rendeiros das ditas Comendas, quando estejaõ arrendadas, quæ supra diximus.

¹⁰⁷ Nota 45. ad illa verba ibi: E do que tocar aos Commendadores haveis de tomar noticia separadamente, e remeterme della relaçao á parte do lançamento, que fizerdes para as fazendas Seculares, Cõmendatores intuitu reddituum Commendarum non esse collectandos, sed tantum esse faciédam relationem de redditibus Commendarum, de quâ re Balmass. q. 21. Peg. ad Ord. lib. 1. titul. 11. §. fin. & tit. 12.

Nota 46. ad illa verba ibi: E aos precatarios, e mandados, que passardes para bem desta diligécia darão todos os Ministros de justiça, e fazenda, officiaes das Cameras, e mais pessoas a q tocar inteiro cōprimēto; teneri prædictas personas requisitorias executioni mandare, quæ optimè cōprobantur ex dictis in cap. antecedenti.

Nota 47. ad illa verba ibi: E aos q faltarem a elle podereis emprazar para a junta dos tres Estados, e sendo Ministro actual, como Provedor, Juiz de fóra, e de outros lugares de letras, dareis pri meiro

meiro conta na junta, e aos mais officiaes de justiça suspendereis, e procedereis contra elles, conforme a culpa, e omissão, dando appellação, e agravo para a mesma junta no caso, q̄ não couber em vossa alçada; posse Præsidem suspendere officiales inobedientes, & adversus eos criminaliter, & civiliter procédere, data appellatione, & gravamine ad Tribunal trium Statuum, & judices illiteratos, officialesquè Cameræ notificare, ut intra certum terminum coram prædicto Tribunal appareant, & contra judices litteratos inobedientes relationem facere dicto Tribunal, ut istud consultationem Principi faciat ad eos puniendos, quia per se eos punire non potest, nec eos cogere, ut coram se intra certum terminum compareant, prout judicatum vidi ad favorem Judicis forensis Civitatis Lacen-sis Algarbiensis Regni; nam vocare ad comparendum, & redemandam rationem solum potest Rex, & ille, cui hoc ab ipso Rege concessum fuit.

Nota 48. ad illa verba ibi: *As despezas necessarias de Caminheiros, livros, papel, tinta, e penas para o expediente deste negocio, q̄ seraõ cõ toda a moderação, se farão dos bens do Concelho, e aos mādados, q̄ vós passardes sobre estas despezas farão os officiaes das Cameras dar cōpirmēto, e ao Provedor da Comarca mando por esta carta leve em conta aos The-*

soureiros as quantias, que importarem. Ord. lib. I. tit. 62. §. 72. cum seqq. ubi laissimè Peg.

Nota 49. ad illa verba ibi; *Os lâçamētos seraõ escriptos em livro de cada terra, rubricados por vbs, lâçados os termos pelos Escrivaēs das Cameras, que o haõ de ser dos lançamentos com toda a clareza, e distinção assignados por vbs, e pelos lâçadores, dor quaes livros se ha de tirar relaçao de todos os lâçamētos dessa Comarca, e resumo delles, com distinção do que toca acada terra, e tambem se ha de fazer separaçao com a mesma distinção da noticia, que tirardes dos quatro por cento dos Cômēdadores, de que fareis outra relaçao, as quaes relaçōens assignadas por vós, remetereis á júta dos tres Estados no dito termo de dous mezes, e antes se vos for possivel; formam præscribi, à quā non licet recédere, sed est ad unguem custodienda, ex l. Divus ff. de restit. in integr. E aliis, de quib. Barbos. axiom. 100.*

Nota 50. ad illa verba ibi: *Fica-
do os livros dos lâçamentos nos Cartorios das Cameras em poder dos Escrivaēs dellas a bom reca-
do, para por elles se tirarem os por
onde se ha de fazer a cobrança na
fôrma, q̄ eu ordenar dos quatro
por cento; nō esse remittēdos libros
collectarū, nec eorū exempla, sed
relationes eorum, & manēre de-
bēre libros apud Scribā Cameræ,
ut virtute illorū collecta exigatur.*

Nota

Nota 51. ad illa verba ibi: *Dos*
 114 *juros, tencas, e ordenados impos-
 tos nas Alfandegas, e Almoxari-
 fados do Reyno tenho mandado
 fazer relaçao, e lançamento pe-
 los cadernos do assentamento da
 minha fazeda, e pela dita relaçao
 se ha de accrescentar ao lâcamen-
 to, q vier dessa Comarca a quânia,
 que tocar aos Almoxarifados, ou
 Alfandegas, que pertencerem, e
 assim vos escusô de fazerdes este
 lâcamento no Almoxarifado desta
 Comarca aos filhos da folha delle
 faciendum esse collectam in juri-
 bus, annonis, & salariis, quae non
 solvuntur in Almoxarifado.*

Unde infero, judices, officia-
 lesquè Fiscales, & officiales San-
 ctæ Inquisitionis sacerdotes recipi-
 entes fallaria à Fisco collectan-
 dos esse respectu salarii, quod à
 Fisco recipiunt, & similiter Aca-
 demicos, officialesquè sacerdotes
 utriusque Universitatis, qui ab il-
 lis recipiunt fallaria esse collectan-
 dos, cæterosquè, qui per univer-
 sum regnum recipiunt fallaria ex-
 tra Basilicam, vel Regium Al-
 moxarifadum, dummodo non re-
 cipient ex bonis, & redditibus
 ecclesiasticis, prout officiales San-
 ctæ Inquisitionis, & Academicci,
 qui salariorum maiorem partem
 à redditibus Ecclesiasticis percipi-
 uint, respectu cuius collectari nō
 possunt, ex dictis à n. 100.

116 Nota 52. ad illa verba ibi: *Na
 relaçao, q haveis de remeter dos
 lançamentos, declarareis cõ toda*

*a distinçao os lugares, que tocaõ á
 repartição dos Julgadores dessa
 Comarca, porq a cobráça se ha de
 fazer por todos na mesma forma, q
 se fazia no tempo das decimas; fa-
 ciendam esse relationem cum dis-
 tinctione locorum, & judicium,
 ut fiat executio servatâ formâ exe-
 cutionis regiminis decimatarum, de
 quâ tit. 3. per tot.*

Nota 53. ad illa verba ibi: *E*
 117 *parecendo-vos, q os ditos Julga-
 dores nas terras, em q lhe tocar a
 cobrança, façaõ també estes lâca-
 mentos para mais brevidade desta
 diligencia, os podereis encarregar
 dellas na mesma forma, q se vos
 ordena, indo incluida na ordem, q
 lhe passardes a copia desta, decla-
 rando-lhes, q sem certidão voçsa
 de como deraõ comprimento se nã
 poraõ corrétes as suas residéncias;
 hanc clausulam fuisse adjectam
 ad tollendum onus eundi persona-
 liter, de quo suprà n. 51.*

Nota 54. ad illa verba ibi: *A*
 118 *brevidade, e effeito desta diligen-
 cia vos hei muito por encarregada,
 e espero me remetais relaçoes dos
 lançamentos com tal promptidaõ,
 que tenha que vos agradecer; ce-
 leritatē requiri in expediendis ne-
 gotiis. Peg. ad Ord. lib. I. tit. 62. §.
 25. gloss. 32. n. 1.*

Nota 55. ad illa verba ibi: *E*
 119 *se vos adverte, q dos bens applicados
 a Cappellas de Missas, e obras
 pias, e no q ficar livre para os ad-
 ministradores se haõ de lançar os
 quatro por cento; fuisse hanc clau-
 sulam*

fulam adjectam ne virtute alius , ad naturales , vel spurios privilegia hoc extendatur .

deditus exclusi intelligerentur .

- 120 Nota 56. ad illa verba ibi: *Escripta em Lisboa aos vinte e oito de Mayo de mil e seis centos e noventa e oito; locum, annum, & diem esse apponendum ad validitatem cujuscumque scripturæ, sive publicæ, sive privatæ, ut diximus de munere. judic. Orphanorum tractat. I. lib. 2. cap. 7. per tot.*

- 121 Nota 57. ad illa verba ibi: *Rey subscriptionem ita esse necessariam, ut sine illâ minimè valere potuisset, ut diximus dicti lib. 2. cap. 4. per tot. & multa tradit Salzed. in theatr. honoris gloss. 9. per tot.*

- 122 Multa, quæ dicere voluissimus, ex consulo omittimus, quia ad omnia, quæ presentem materiam pertractanda respiciunt, & necessaria existunt, integer tractatus vix sufficeret.

- 123 Nunc ad nostram quæstionem respondemus; officiales, familiaresquæ Sanctæ Inquisitionis ad tributa, & collectas, & subsidia non tenéri ex privilegiis relatis suprà num. 75. nec eorum mulieres, ex dictis in capit. 5. & 17. & quoad intētum est regula generalis, quodd ad tributa, & collectas, ad quas non tenetur vir, mulier non tenetur: *Balmased. de collecti. q. 41. per tot. nec eorum filii, qui in potestate parentum existunt: Balmased. quæst. 39. ubi an-*

Extende primò resolutionem nostram, ut procedat, et si Princeps ¹²⁴ omnes, nemine excepto, jubeat collectari, ut diximus suprà n. 37. vel quibuscumque privilegiis non obstantibus, qui ex vi prædictarum clausularum non censentur abrogata privilegia clausa in corpore juris, ut saepè diximus, & privilegia familiarium, officialiumquæ Sanctæ Inquisitionis sunt clausa in corpore juris, ut patet *capit. 3. numer. 39.*

Extende 2. ut procedat quoad ¹²⁵ similia tributa in futurum, tūm quia ab omnibus receptissima est conclusio, quod immunitas à gabellis comprehendit futura: *Barbos. in votis lib. 3. vot. 91. numer. 42. ubi infinitos citat, tūm quia ita est expressum in privilegio, ut patet num. 75. quæ expressio si desiceret, temerarium non erat ¹²⁶ affirmare, collectas futuras non comprehendere, quia privilegium collectarum non extenditur ad collectas post privilegium impositas: Avil. in cap. Prætorum in proœm. verb. Ilhas num. fin. Balmased. quæst. 36. num. 15. Castilb. de tertiiis cap. 14. à num. 35. ubi quandò privilegium ad futura trahatur.*

Extende 3. ut procedat, quamvis ¹²⁷ tributum, & collecta causâ belli imponatur, nam licet tempore belli omnia fileant privilegia: *Balmased. q. 46. num. 14. ubi plu-*

Mm res

res citat, tamen cum privilegium exemptionis a collectis sit datum familiaribus, officialibusque circa subficia ex quacumque causâ imposta, ut ex illis patet, etiam collectas causâ belli latus includit, quia ea est natura clausulæ ex quacumque causâ.

¹²⁸ Limita primo, quando Princeps collectari jubeat omnes apponendo clausulam: *Non obstantibus privilegiis in contrarium facientibus, quorum tenores de verbo adverbio haberi volumus tamquam expressos*, quia per hujusmodi clausulam censentur abrogata omnia privilegia etiam requirentia specialem derogationem, & habentia clausulam derogatoriam ad privilegia futura: *Girond. de privilegior. & exemption. explication. num. 329. Ripa in capit. de rescript. numer. 55.*

¹²⁹ Maximè tempore pestis, quoniam pestis, belli, vel famis, & magnæ necessitatis tempore omnia silent privilegia: *l. pro tyronibus Cod. de privileg. domus Augustæ. lib. II. Girond. supr. numer. 337.*

¹³⁰ Limita secundò, quando impununtur collectæ extraordinariae, quia privilegium, quamvis generale, ad collectas extraordinarias non extenditur: *Castilh. de tertiiis cap. 36. num. 49. Balmass. sed. dict. quæst. 46. num. 13. ubi alios citat.*

¹³¹ Limita tertio, quando familiares, officialesque Sanctæ Inquisi-

tionis exercerent negotia, quia tunc respectu negotii tantum collectari possunt, quia privilegium de collectis non solvendis ad collectas, quæ proveniunt ex negotiatione, non extenditur. *Barb. dict. vot. 90. Balmass. dict. quæst. 46. num. 11. Larr. alleg. I. I. num. 9.* & privilegium exemptionis ad res venditas mercimonii causâ, sed tantum ad res, quæ sunt propriæ: *Girond. supr. n. 46.*

Limita quartò ut privilegium concessum ad certam speciem, tributorum, seu ad certas collectas, ad alias non extendatur: *Molin. de primogen. lib. 3. cap. 10. n. 76. Carlev. de judic. tit. I. disp. 8. n. 6. & tit. 3. disp. 23. n. 41. Salgad. in laberynt. I. p. cap. 7. n. 36. Maresc. 2. var. cap. 85. idèo concessum ad res usuales ad merces non extenditur: Giurb. conf. 94.*

Ex hac fortasse ratione judicatum tradit *Cost. de syl. domus Suplication. annot. 9. n. 11. & 12. familiares Sanctæ Inquisitionis ratione predicti privilegii non eximi a collectâ novæ impositionis vinorum, quia nec ex privilegii verbis, nec ex concedentis intentione ab hoc onere immunes reperiuntur, & privilegii verba, & concedentis intentio ad ejus interpretationem sunt inspicienda, ex Barbos. in capit. 10. de election. num. 2. Ricc. collectaneo 2878. sed hac decisione non obstante, audio familiares non solvere totam impositionem vinorum, sed medi-*

medium Ulysippone.

- 138 Quoad gabellas familiarcs Sanctæ Inquisitionis non sunt immune, sed tantum officiales continui Sancti Officii, ut patet ex verbis privilegii relatis *cap. 3. n.*
 139 40. dum modò non causâ negotiationis emant, aut vendant, nam tunc gabellam solvere tenentur; ut in specie tradit *Balmass. de collect. quæst. 52. n. 31. late Giurb. conf. 94.* qui cum *Balmass. n. 22.* docet prædictos officiales immunes esse à gabellis, quæ distribuuntur apud nos per *Cabeçao: O-talor. de nobilitat. I. part. cap. I: num. fin.*

Post hæc scripta in potestateim nostram venit sequens provisio declaratoria Epistolæ Regiæ, de qua suprà.

DOM Pedro por gráça de Dcos Rey de Portugal, e dos Algarvcs dâquein, e dálem, Mar, em Africa Senhor de Guiné &c. Faço saber a vós Corregedor da Comarca de Coimbra, que eu fui servido mandar declarar á junta dos tres Eftados por resoluçao de dezanove do prefente mez de Junho, que naõ sô os bens Ecclesiasticos se naõ haõ de comprehender no lançamento dos quatro por cento, como se vos declarou na ordem, que vos foi para fazerdes o dito lançamento em vinte e oito do mez de Mayo proximo passado; mas que da mesma forte se naõ devem comprehen-

der no dito lançamento os bens profanos, que os ditos Ecclesiasticos tiverem: o que se naõ entenderá nos bens, e fazendas, que os Ecclesiasticos comprarem depois de lanicados nellas os ditos quatro por cento, porque delles se ha de cobrar o que lhe tocar, por ser da jurisdiçao Real fazer, que o encargo seja Real, e passe com a propriedade; e a esta ordem dareis comprimento, como nella se contém, da qual se tomou já razão na Contadaria General de Guerra. El Rey nosso Senhor o mандou pelo Conde de Aveiras do seu Concelho, e por Antonio Pereira da Sylva, Conego Magistral da Sé de Evora, e Deputado do Santo Officio, ambos Deputados da dita junta dos tres Eftados. Joaõ de Sousa So-
to Mayor a fez em Lisboa a vinte e cinco de Junho de seis centos e noventa e oito: Manoel Correa de Sousa a fez escrever. O Conde de Aveiras. Antonio Pe-
reira da Sylva.

CAPUT XXI.

Familiares, officialesquè Sanctæ Inquisitionis, an à muneribus, & honoribus, ac oneribus Conciliorum sint immunes, & à quibus?

SUMMARIUM.

I Familiares, officialesquè Sanc-
tæ Inquisitionis, an à muneribus, & honoribus, ac oneribus Conciliorum sint immunes, & à quibus?

- 8æ Inquisitionis sunt immunes ab officiis Conciliorum.
- 2 Verba privilegii referuntur.
- 3 Dic̄tio primum ordinem respicit.
- 4 Ordo est summè necessaria.
- 5 Privilegium præterita non comprehendit.
- 6 Dic̄tio deinceps ad futura referuntur.
- 7 Princeps in generali cōcessione tertio præjudicare velle nō censemur.
- 8 Privilegium concessum ad instar Senatoris non liberat à jugata ante solvi solita.
- 9 Lex non ad præterita, sed ad futura lata cēsetur, & privilegium lex est.
- 10 Familiares, officialesquæ sūt privilegiati in materia præsenti.
- 11 Privilegiati nūcupari nō possunt, quibus aliquid speciali jure non est concessum.
- 12 Privilegium juri communi aliquid addere, vel detrahere debet.
- 13 Finta apud nos, est apud latinos collectia, & qui de collectis agunt.
- 14 Verbum talha apud nos impositionem significat.
- 15 Familiares, officialesquæ à petitiis sunt immunes: Prælati petita facere nō possunt, ibid.
- 16 Decuriones possunt petere pecuniam mutuam à ditionibus ad necessitatem populi.
- 17 Familiares, officialesquæ non
- solum ab expressis oneribus, sed à quibuscumquæ aliis sunt immunes.
- 18 Dic̄tio proflus tollit omne dubium, & omnia includit.
- 19 Cōcilia regulariter collectas imponere non valent.
- 20 In aliquibus tamen casibus recte valent.
- 21 Quocūque modo, & causa familiares, officialesquæ à Conciliis collectari non possunt.
- 22 Dic̄tio quovis modo omnia cōprehendit, etiam ea, quæ alias non venirent.
- Includit omnē modū, tam principalem, quam directum, tam incidentē, quam indirectum.
- 23 Familiares nō tenentur solvere collectas impositas à Conciliis ad prosequendam litem.
- 24 Decuriones possunt has collectas imponere.
- 25 Nec collectas impositas pro satisfaciendis præmiis illis, qui lupos occidunt.
- 26 Quas Judex ordinarius imponere potest.
- 27 Nec impositas pro alendis infantibus expositis.
- 28 Quas Decuriones per se imponere valent.
- 29 Nec impositas pro conservandis sacerdotalibus seminariis.
- 30 Quas Decuriones imponere valent.
- 31 Nec impositis pro alendis incarceratis.
- 32 Quas Decuriones imponere valent.

- 33 Nec impositas ex causa belli, pestis, famis, aut magnæ necessitatis.
- 34 Quas Decuriones imponere valent. Nec impositas pro celebrandis.
- 35 Nec impositas pro extingueda locustarum plagâ.
- 36 Quas Decuriones imponere possunt.
- 37 Nec impositas pro celebrandis processionibus, nisi familiaris ratione officii mechanici teneatur.
- 38 Immunes non sunt à collectis, quæ imponuntur pro construendis, reponendisquæ Ecclesiis.
- 39 Nec ab illis, quæ imponuntur ad eas de necessariis decenter ornandas.
- 40 Forēsis ad has collectas nō tenetur, licet ibi possideat bona.
- 41 Habens duas parochias, quo ad parochiam, quā magis frequentat, collectari potest.
- 42 Familiares, officialesquæ non possunt cogi ad mutuandam pecuniam reipublicæ.
- 43 Proponitur, an teneatur ad collectas impositas pro construendis, reparandisquæ muris, pontibus, fontibus?
- 44 Resolvitur affirmativè.
- 45 Ab his collectis nemo eximitur nisi qui ostenderit privilegium specificum.
- 46 Munera hæc publica sunt, & ab iis nemo liber existit.
- 47 Referuntur plures, qui sunt immunes à collectis, & ad has teneantur.
- 49 Agricolæ incapitali fidalgorum à collectis Conciliū sunt immunes.
- 50 Tamē ab his non excusantur.
- 51 Senatores etiam ab his collectis immunes sunt.
- 52 Familiares, officialesquæ non tenentur à collectis, quæ sunt ad construendas, seure distandas ageres.
- 53 Nisi ibidem jugerum, seu glebârum sint possessores, in hoc casu etiam Senatores collectâtur: ibidem.
- 54 Colloni Canonicorum reguli etiam à collectis impositis pro pontibus sunt immunes.
- 55 Familiares, officialesquæ non sunt immunes ab onere tenuidi æquam ad procreationem.
- 56 Senatores, & omnes, qui eorum privilegio muniuntur, immunes sunt.
- 57 Familiares, officialesquæ non possunt cogi transmutare carceratos.
- 58 Nec ad ferendam pecuniam de loco ad locum.
- 59 Ad hos Decuriones possunt cogere unum de concilio.
- 60 Munus, tutoris, & curatoris subire quisquis compellitur.
- 61 Non verò familiares, officialesquæ Sandæ Inquisitionis. Nisi tutella, seu cura sit legitima: ibidem.
- 62 Regulare est, quod privilegiū immunitatis à tutelis, seu

- curis ad legitimas non extēditur.
- 63 *Agricole Senatorum incipitati à tutelis, & curis excusantur, sed non à legitimis.*
- 64 *Officia reipublicæ exercere in iuri non coguntur familiares, officialesque Sanctæ Inquisitionis.*
- 65 *Si vero exerceant, & delinquent, privilegio non obstatæ à judicibus ordinariis puniri valent.*
- 66 *Conclusio hæc tam officia maiora, quam inferiora, tam plebæ, quam honorifica cōprehendit.*
- 67 *Est hæc limitatio regulæ, quod ab officiis honorificis nemo excusat, quantumvis prilegiatus.*
- 68 *Ideoquæ neque iudices, neque decuriones, neque aedilles, neque procuratores, aut depositarii Orphanorum esse, cogi valent.*
- 69 *Appellatione officiorum honorifica veniunt.*
- 70 *A prædictis quinque officiis attento etiā jure nostro nemo etiā prilegiatus excusat.*
- 71 *Agricole incipitati fidalgorum ab officiis consiliorum sunt immunes.*
- 72 *Et à prædictis quinque non excusantur.*
- 73 *Id procedit circa agricultores Senatorum.*
- 74 *Nullum est privilegium tribuens banc exemptionem.*
- 75 *Immunitas concessa à muneribus ad extraordinaria non protrahitur.*
- 76 *Ex mēte legislatorū hæc omnia limitat, si tempore latarum legum familiares non erant, & ideo in mentem venire non poterant: ibidem; nec est credendum, quod si lex de illis cogitasset, eos voluisse comprehendere propter incompatibilitatem: ibid.*
- 77 *Generalis est dispositio legis.*
- 78 *Et non cōprehendit privilegiatos ex titulo oneroso, vel ob benemerita.*
- 79 *Nec fidalgos, nec milites, aut reguengarios.*
- 80 *Lex, seu dispositio generalis restringitur ex ratione particulari.*
- Nulla ratio excogitari potest potentior favore religionis.*
- 81 *Familiares, officialesque Sanctæ Inquisitionis cogi non possunt esse receptatores, depositarii, exadiiores, nec alia officia quocumque nomine dicta exercere.*
- 82 *Nec procuratores curiarum.*
- 83 *Si tamen exercere inceperint, continuare coguntur, nisi Apostolici Inquisitores eis indigeant: ibid.*
- 84 *Ad officia, quæ ad cultum Divinum spēdiant, non excusantur.*
- 85 *Domus, in qua vivunt familiares, officialesque, sive sint propriæ, sive alienæ, alteri dant*

- dari non possunt.
- 86 Imm*od* si illis indigeat, illis sūt concedendæ.
- 87 Et ad familiam frustus, & animalia.
- 88 Et ad eas locandas dominus compelli potest.
- 89 Sive solitæ sint locari, sive non sint, si alibi eas invenire non valent.
- 90 Pro eodē pretio cæteris præferuntur etiam privilegiatis.
- 91 Dum modo privilegiati in detentatione non existant.
- 92 Nec finitā prima locatione do minus alteri potest locare.
- 93 Regula est, ut finitā locatione dominus possit, cuicunque velit, locare.
Falit favore familiarium, officiālumquæ, & scholasticorum: ibidem.
- 94 Liberum non est odmino eas locare pretio, quo voluerit.
- 95 Sed sunt taxandæ per electos à locatore, & conductore, vel à judice privilegii in cuiuscumque contumaciam.
- 96 Nisi de publico certæ ad taxadū designatae sint personæ.
- 97 Nec dominus potest expellere familiares, officialesquæ ex supervenienti necessitate.
- 98 Regula est, quod etiam durante locatione Inquilinus expelli potest ex superveniente necessitate.
- 99 Falit favore eorum, & scholasticorum.
- 100 Maior utilitas publica ver-
- satur in eos conservando in conductione, quām in occurrendo necessitatī domini.
- 101 Nec expelli possunt prætextu restaurādi aedes, si restauratio habitationem non impedit.
- Si opus fuerit exire, aedes post restorationem sunt restituendæ illis, & scholasticis: ibidem.
- 102 Nec expelli possunt, ètsi dominus indigeat ad habitationem suorum familiarium, & ita quoad scholasticos.
- 103 Nec etiam si illis incipiat indigere pro suo condendo frumento ad horrea.
- 104 Familiares, officialesquæ si domos solitas locari non inventant, & ob hanc indigentiam abesse cogantur, possunt expellere proprios dominos.
- 105 Id procedit quoad scholasticos, & trahitur ratio.
Hoc fieri non debet nisi in extrema necessitate: ibid.
- 106 Familiares, officialesquæ nō solventes tempore debito, vel in domos meritrices inducentes expelli possunt.
De scholasticis id est praticadū.
- 107 Cōductores ad decē, & ultra annos expelli non possunt.
- 108 Fallit respectu scholasticorum ex speciali privilegio.
- 109 Decuriones, & Judices non possunt cogere familiares, ut panem sum vendant.
- 110 Emere, vel vendere nemo invictus

- vitus cogitur.
- 111 Tempore necessitatis Decuriones cogere valent divites, ut justo pretio pauperibus panem vendant.
- 112 Ex necessitate multa conceduntur, quæ alias denegâtur.
- 113 Solus Princeps valet panem generaliter taxare.
- 114 In repentina necessitate famis, pestis possunt Decuriones aperire horrea, & pretiu taxare.
- 115 Quandò periculum est in mora, ea fieri possunt, quæ secluso moræ periculo in consulto Principe fieri non valent.
- 116 Quâvis Princeps jubeat, ut omnes cogantur vêdere quibuscumque privilegiis non obstantibus, & sine exceptione personarum.
- 117 Dùmodò privilegia pro expressis non habeat, & deroget dispositionem legis requirentis specialem mentionem.
- 118 Privilegium concessum ratione exuberantis favoris ad revocationem speciali indiget mentione.
- 119 Privilegium clausum in corpore juris per clausulam nō obstantibus non recusatur.
- 120 Privilegium ob merita concessu speciali revocatione indiget.
- 121 Privilegium illustribus concessum derogationem speciali postulat.
- 122 Ministerio Sancti Officii nibil aquè illustrius, excellenteriusque excogitari potest.
- 123 Familiares, officialesque Sanctæ Inquisitionis possunt prohiberi, ne foras panem suum vendant.
- 124 Prohibitionem hanc recte imponunt Decuriones.
- 125 Nec ultra taxam vendere valent.
- 126 Vendêtes ultra taxam, quâdo ad restitutionem teneantur, remissivè traditur.
- 127 Familiares, officialesque quoad panes, quos ad vendendum emunt, vel negotiationis causâ consequuntur, privilegio non utuntur.
- 128 Vina sua vêdere, vel alio modo alienare etiâ cogi nō possunt prætextu necessitatis.
- 129 Vendentes verò vinum, ejus pretium taxari potest.
- 130 Nec etiam res parvi pondoris auferri debent à familiaribus, officialibusque Sancti Officii.
- 131 Equi, mulli, asinique capi non possunt à familiaribus, officialibusque prætextu necessitatis.
- 132 Eodem fruuntur privilegio conductores redditum regalium.
- 133 De privilegiis conductorum reddituum regalium remissivè.
- 134 Non excusantur quâdd animalia solent locare.

135 De vidicitionis salvo.

136 Nullares auferri potest quocumquè prætextu à familiaribus, officialibusquè Sanctæ Inquisitionis illis invitit.

137 Clausula, nec res aliqua omnia comprehendit, & universalis est.

Sebastianus quondam Rex noster inter varia privilegia, quæ familiaribus, officialibusquè Sanctæ Inquisitionis concessit, illud dedit, ut à muneribus, oneribus, & honoribus conciliorum fuissent immunes, per sequentia verba ibi: *Primeiramente hei por bem, que sejaõ daqui em diante privilegiados, e escusos de pagarem em fintas, taxas, pedidos, emprestimos, nem outros alguns encargos, que pelos Concelhos, ou lugares onde forem moradores, forem lançados por qualquermodo, e maneira que seja, nem sejaõ constrangidos, a que vãõ comprezos, nem ccm dinheiro, nem sejaõ tutores, ou curadores de pessoa alguma, salvo se as tutorias forem lidimas, nem hajaõ officio do Concelho contra suas vontades, nem lhe tomem de apozentadoria suas casas de morada, nem Cavalhariças, nem quaesquer outras casas, em que elles pouzarem, posto que suas naõ sejaõ, antes lhas dem, e saõ dar de aluguer por seu dinheiro, se as elles naõ tiverem, e houverem mister, nem lhes to-*

mem seu paõ, vinho, roupa, palha, sevada, lenha, galinhas, óvos, besta de sella, nem de albarda, salvo se trousserem as ditas bestas ao ganho, porque em tal caso serão escusos, nem assi mesmo lhes tomem cousa alguma do seu contra suas vontades; ex quibus verbis multa, & varia privilegia familiaribus, officialibusquè Sanctæ Inquisitionis concessa esse apparent, quorum materia lato, fusquè calamo tractata peculari indigebat tractatu, sed nos persingula verba relata breviter discurrente resolutiones præcipuas, & magis necessarias dabimus.

Primò ad illa verba: *Primeiramente*; notamus dictiōnem esse, quæ ad ordinem respicit, ut sua dicenda propria obtineant loca; *Barbos. de dictiō. dict. 283. nam: Omnis res floret, quam justus dirigit ordo:*

*Omnis sed evertit reprobis ordo donū.*⁴ de quo multa diximus in divisione nostri operis de muner. judic. *Orphanor. & in division. & tradit. de recusatiōnib. & tradit. de divisionib. & tradit. de dation. & obligat. tutor.*

Secundò ad illa verba: *Que sejaõ daqui em diante*, notamus prædicta verba fuisse apposita, ut per illa constaret intentionem Regis non esse, familiares, officialesquè Sanctæ Inquisitionis privilegiatos facere, quoad præterita: sed

Nn

quo

6 quo ad futura, quia hæc est natura trahatur, & ideo privilegia ita ac-
dictionis deinceps, de quâ utitur cipienda sunt, ut aliquid juri
Rex, ut multis relatis resolvit communi addant, vel detrahant:
7 *Barbos. dictio. 89. numer. 1.* & *Molin. de primog. libr. 2. capit. 12.*
quia Princeps in generali conces-
sione in dubio non concedit vel-
le tertio præjudicium inferre in
lege, & jure sibi quæsito: *ex l. 2.*
§. si quis à Principe ff. nequid in
loc. public. l. rescripta *Cod. de*
precib. Imperatori offerend. ca-
pit. super eo 15. de offic. & po-
test. judic. delegat. Ord. nostra
lib. 2. titul. 57. in princip. ubi
8 *Peg. gloss. 2. num. 1. & 2.* ubi ex
hac ratione tradit judicatum,
quod privilegium concessum ali-
cui ad instar Senatoris non libe-
rat à jugata antea soluta, & deni-
que quia privilegium est lex, &
hæc non ad præterita, sed ad fu-
9 *tura lata censetur. tx. in cap. 2. de*
constitutionib. ubi Barbos. latissi-
mè Peg. ad Ord. lib. 2. titul. 18. §.
3. *gloss. 5. per tot. & lib. 1. tit. 2.*
§. 39. *num. 88. Barbos. axiom. 136.*
n. 22. *Portug. de donat. 2. p. cap.*
10. *à n. 115.*

10 Tertiò ad illa verba: *Privilegia-*
dos, e escuzos de pagarem, nota-
mus prædicta verba significare fa-
miliares, officialesquæ Sanctæ In-
quisitionis ad sequentia à regulis
communibus juris communis esse
immunes: nam, ut privilègiati dici
possint, regulis ordinariis subjici
non debent, siquidem privilegia-
ti nūcupari nō possunt, nisi hi, qui-
bus aliquid concessum est, quod
vel juri cominuni addatur, vel de-

trahatur, & ideo privilegia ita ac-
cipienta sunt, ut aliquid juri
communi addant, vel detrahant:
11 *Molin. de primog. libr. 2. capit. 10. à n. 79. Salg. de protect. Reg.*
2. part. cap. 13. à n. 177. & nos di-
ximus cap. 2.

Quartò ad illa verba: *fintas;*
notamus prædictum verbum nihil
significare apud nos, quām ver-
bum collecta apud latinos: *Peg*
ad Ord. lib. 1. tit. 66. §. 40.
gloss. 43. n. 1. Oliveir. de mu-
nner. Provisor. cap. 8. Portug. de
donat. Reg. 3. p. cap. 1. numer.
37. *Phæb. decis. 32. 33. & 34. &*
Arest. 67. & 68.

Quintò ad illa verba: *taxas,* no-
tamus prædictum verbum nihil
aliud significare, quam impositio-
nem, de quo in *Ord. lib. 2. titul.*
58. *in princip. ubi Peg.*

Sextò ad illa verba: *pedidos;* no-
tamus *Ord. lib. 2. tit. 49. prohibére*
Prælatis ea facere, & liberantur
Agricolæ incipitati fidalgorum,
ex Ord. libr. 2. tit. 58. in princip.
ubi Peg.

Septimò ad illa verba: *empre-16*
timos; notamus decuriones posse
petere pecuniam mutuam à di-
tioribus pro necessitatibus popu-
li, ut probatur ex relatis verbis,
& cum infinitis docet *Peg. ad*
Ord. lib. 1. tit. 66. §. 40. gloss. 43.
n. 7.

Octavò ad illa verba ibi: *Nem 17.*
outros alguns encargos; notamus
per hæc verba, & per hanc
clausulam immunes esse familia-
res,

res, officialesquè Sanctæ Inquisitionis, à quibuscumque oneribus,
 18 quæ à conciliis Civitatum, & op-
 pidorum imponi possunt, quia
 prædictæ dictionis ea est natura,
 ut prorsus tollat omne dubium, &
 omnia includat: *Barbos. dict. 299.*
 19 Nondò ad illa verba: *Que pelos*
Concelhos, ou lugares onde forem
moradores fore largados; notamus,
quod licet videatur verba hacte-
tenis relata nulla continere privile-
gia, cu per præsentia verba sint res-
trictæ ad collectas, impositiones, &
onera, quæ à conciliis fieri valeant,
 20 *& concilia collectas, impositiones*
imponere non possunt, ut resolvit
Balmass. de collect. quæst. 45. &
6. per tot. Peg. cum multis ad
Ord. lib. I. tit. 66. §. 40. gloss. 43.
n. 9. 10. & 11. tamen cum conve-
lia ex concessione regia in multis
casibus collectas, & impositiones
valeant imponere prædicta privi-
legia inania censi non debent.
 21 Decimò ad illa verba: *Por qual-*
quer modo, e maneira, que seja;
notamus ex vi hujus dictionis fa-
miliares, officialesquè Sanctæ
Inquisitionis non solum esse im-
munes ab oneribus suprà relatis,
sed à quibuscumque aliis quocum-
que nomine dictis; quia dictionis
quovis modo ea est natura, ut om-
nia comprehendat, etiam ea, quæ
alias non venirent, ac includat
omnem modum, tam principa-
lem, quam directum, tam inci-
dentem, quam indirectum: Barb.
in infinitis relatis dict. 339.

A quibus annotationibus infero
 primò, familiares, officialesquè
 Sanctæ Inquisitionis nō teneri sol-
 vere collectas impositas ad profe-
 quendam aliquam litem populi,
 quas imponere possunt servatâ for-
 mâ, de quâ in *Ord. lib. I. tit. 66. §. 24.*

41. ubi Peg. gloss. 44. num. 1. Bal-
mass. de collect. q. 107. Portugal
de donat. Reg. 3. part. cap. I. nu-
mer. 37.

Infero secundò, familiares, of-
 ficialesquè Sanctæ Inquisitionis
 non tenéri solvere collectas, quas
 Judex Ordinarius potest impone-
 re pro satisfaciendis præmiis illis,
 qui lupos occidunt, ex *Ord. lib. I.*
tit. 65. §. 21. ubi Peg. gloss. 23. num.
3. & tit. 62. §. 77. ibi Peg. & Bar-
bos.

Infero tertio, familiares, offi-
 cialesquè Sanctæ Inquisitionis
 non teneri solvere collectas, quas
 pro alendis infantibus expositis
 Decuriones imponere possunt, ex
Ord. lib. I. tit. 66. §. 41. ubi Peg.
gloss. 44. n. 5. & tit. 73. §. 4. ubi Peg.
& tit. 87. §. 11. gloss. 13. num. 41.
Balmass. de collect. quæst. 57. per
tot. & nos diximus latè de muner.
judic. Orphanor. tradit. 2. de Divi-
sionib. lib. I. cap. 9.

Infero quartò, familiares, offi-
 cialesque immunes esse à collec-
 tis, quas Decuriones imponere
 valent pro seminariis conservan-
 dis: *Barbos. ad Sacrum Consilium*
Tridentin. de reformatione sesio-
ne, 23. cap. 18. Balmasse. de col-
lect. quæst. 58. dummodò semi-

- narla sint secularia, secus si Ecclesiastica.
- 31 Infero quinto, familiares, officialesquè Sanctæ Inquisitionis esse immunes à collectis, quas pro alendis incarceratis imponere valent Decuriones: *Balmased. de collecti. quest. 76. num. 15. Guasin. de defension. Reor. defension. 6. cap. 1. n. 3.*
- 32 Infero sexto, familiares, officialesquè Sanctæ Inquisitionis esse immunes à collectis, quas Decuriones ex causâ necessitatis propter bellum, vel pestem sine Regis licentiâ impónere possunt: *Avendan. de exequend mandat. cap. 14. num. 18. Phæb. decis. 34. num. 13. Portug. de donat. 3. part. cap. 1. num. 41.*
- 33 Infero septimo, familiares officialesquè Sanctæ Inquisitionis immunes esse à solvendis collectis, quas Decuriones imponere valent pro extinguendâ locustatum plagâ in territorio existenti: *Portug. aliis relatis supr. à num. 41. in fin. Balmased. de collecti. q. 53. pertot. latissimè Cortiad. decis. 230. à num. 1 usq. ad 93.*
- 34 Infero octavo, familiares, officialesquè Sanctæ Inquisitionis immunes esse à collectis, quas Decuriones in aliquibus Civitatibus de consuetudine imponunt pro celebrandâ festivitate Corporis Domini nostri JESU Christi officialibus mechanicis: sed contrarium tradit *Peg. ad Ord. lib. 2. tit. 58. in princip. num. 12: ubi re-*
- solvit, quod nullus officialis mechanicus ad solvendum ad processiones erat immunis nisi ad vexillam, quæ ad alias divagatur partes: *Peg. ad Ord. lib. 1. tit. 66. §. 48. gloss. 51. pertot.*
- 35 Infero nono, familiares, officialesquè Sanctæ Inquisitionis immunes non esse à collectis, quæ fiunt pro reficiendis, reparandis, construendisquè Ecclesiis parochialibus, ubi vel ex contractu, vel ex consuetudine, aut possessione ad id tenentur: *Ord. lib. 1. titul. 62. §. 76. Balmased. de collecti. q. 56. per tot. Peg. in d. §. 76. gloss. 83. pertot., quia de hoc casu non loquitur privilegium: Peg. ad Ord. lib. 2. tit. 56. in princ. n. 9.*
- 36 Infero decimo, familiares officialesquè Sanctæ Inquisitionis immunes esse à collectari possunt in casu supra dicto ad construendam, reparandam, & reficiendam parochiam, sed ad ornandam de rebus necessariis decenter, & ad alendam parochiam, quando redditus Ecclesiastici ad id nō sufficiunt: *Peg. & Balmased. supr. Barbos. ad Concilium Tridentin. de reformation. sess. 21. capit. 7. & de offic. & potestat. Episcop. alleg. 64. p. 3. Pereir. de manu Reg. 1. part. cap. 18. Valensuel. conf. 18. Giurb. decis. 86.*
- 37 Infero undevigesimo, familiares officialesquè Sanctæ Inquisitionis immunes esse à collectari possunt in casu supra dicto ad construendam, reparandam, & reficiendam parochiam, sed ad ornandam de rebus necessariis decenter, & ad alendam parochiam, quando redditus Ecclesiastici ad id nō sufficiunt: *Peg. & Balmased. supr. Barbos. ad Concilium Tridentin. de reformation. sess. 21. capit. 7. & de offic. & potestat. Episcop. alleg. 64. p. 3. Pereir. de manu Reg. 1. part. cap. 18. Valensuel. conf. 18. Giurb. decis. 86.*
- Forenses pro bonis, an solvere teneantur? Inquiritur, & affirmativè resolvit *Fluvius Pacianus conf. 7. n. 99. Negativè Balmass. quest. 56. num. 13. & merito, quia hujusmodi collecta est personalis, & ideo habens duas parochias, quoad*

quoad parochiam, quam magis
frequentat, collectari debet: *Bal-*
mass. q. 56.n.17.

42 Infero decimò, familiares, offi-
cialesquè Sanctæ Inquisitionis
cogi non possunt ad mutuandam
reipublicæ pecuniam ad emendos
panes, licet cæteri ad id cogi va-
leant tempore necessitatis, ut do-
cent DD. quos laudavimus n. 16.
Mexia in tractat. taxæ panis cō-
clusion. 1. à num. 18. Avendan.
de exequend.mandat. 1.p.cap. 19.
num. 34. & 2. part. cap. 14. num.
9. Menchac. illustrium cap. 6. à
num. 7.

43 Infero undecimò, familiares,
officialesquè Sanctæ Inquisitionis
non tenéri ad collectas, quæ à De-
durionibus fiunt pro conficiendis,
construendis, reficiendis, aut re-
parandis pontibus, fontibus, aut
plateis; quia hoc onus pertinet ad
concilia, in quorū territorium
pones, fontes, plateæ, aut con-
trauntur, aut reficiuntur; & fami-
liares, officialesquè ab omnibus
conciliorum oneribus sunt immu-
nes, ut hactenùs diximus.

44 Cæterum hæc nostra illatio
vera non est, immò contrarium in
controversum autūmamus, nempē
tenéri ad has collectas; tūm quia,
quandò collecta imponitur ad de-
fensionem, & custodiam Civita-
tis, aut ad reficiendas pontes, fon-
tes, aut plateas, nemo ab hujus-
modi collecta excusatur, ut pro-
batur ex *Ord.lib. 1. tit. 66. §. 43.*
ubi Peg.gloss. 46. à numer. 4. & ex

Ord.lib. 2. tit. 58. §. 4. ubi Peg. gloss.
6. l. 2. Cod. de immunitat. nemini
concedend. lib. 10. ubi latè Ama-
ya, & Peres, tradit etiam Avitt.
in cap. Prætorum cap. 23. gloss.
dêm ordem, Cardin. Deluci in
theatr.veritat.& justit.tom. 2. de
regalib.ad materiam viarum dis-
curs. 139. Simanch.de republ.lib.
6. capit. Balmassed. de collect. q.
115. à num. 14. nisi habeant, &
ostendant privilegium, in quo ex-
pressè ab hujusmodi collectis sint
privilegiati, ut probatur ex dicto
§. 43. & familiares, officialesquè
expressum privilegium, per quod
hujusmodi immunitas concedatur,
non habent.
45
Tūm quia hæc munera sunt
publica, & concernunt commu-
nem utilitatem, unde æquum, &
justum est, ut nemo ab his immu-
nis, & liber sit: Peg. ad Ord.lib. 1.
tit. 66. §. 43. gloss. 46. num. 6. & ad
Ord.lib 2. tit. 58. §. 4. gloss. 6. num.
1. Cardos. verb. collecta. Cabed.
decif. 91. & 213. num. 12. Phæb.
decif. 32.

46
Hinc venit, quod licet Fidalgi,
Scutiferi, Equites, Doctores, Le-
cenciati, Bachalauri in sacra
Theologia, Judices, Decuriones,
procuratores conciliorum, & the-
saurarii actuales, & plures alii,
de quibus *Ord.lib. 1. tit. 66. §. 42.*
& ibi Peg. à num. 1. usque ad 25.
immunes sint à collectis concilio-
rum, non tamen excusantur à
collectis impositis pro construen-
dis, reparandis, aut reficiendis

muriis, fontibus, pontibus, & plateis, ut patet ex dict. §. 43. & ex dictis ibidem à Peg. & quoad milites, regim. Gubernator. §. 12.

⁴⁹ Procedit etiam, quod licet Agriculæ incipitati fidalgorum immunes sint à collectis concilio-⁵⁰ rum, ex Ord. lib. 2. tit. 58. in princip. & ibi Peg. ab his collectis non eximuntur, ex eadem Ord. dict. tit. 58. §. 4. ubi Peg. & Barbos qui alios referunt.

⁵¹ Senatores vero, & omnes illi, qui privilegio Senatorum munintur, etiam à collectis, quæ sunt ad construendos, reficiendos, aut reparandos muros, fontes, pontes, & plateas sunt immunes; quia ita expressum est in Ord. lib. 2. tit. 59. in princip. ubi Peg. gloss. 2. à num. 5. nihil desiderandum relinquit, & hi sunt tantum, qui in nostro Regno ab hujusmodi collectis eximuntur: Peg. ad Ord. lib. 1. tit. 66. §. 43. gloss. 47. num. 19. & 20. ubi sic judicatum tradit.

⁵² Infero duodecimò, familiares, officialesquè Sanctæ Inquisitionis non tenéri ad collectas, quæ sunt ad refectionem aggerum, vulgo Valladoens, e marachoëns, nisi habeant propè flumen juge-⁵³ ra, & glebas terrarum, respectu quarum collectari valent, nam etiam in isto casu Senatores collectantur suo privilegio minimè obstante, ex Ord. lib. 2. tit. 59. in princip. ubi Peg. gloss. 2. num. 7. & nullus est privilegiatus, ut patet

ex regiminè aggerum, vulgo dos marachoëns, quod tradit Peg. ad Ord. lib. 2. tit. 33. §. 31. num. 8. cum seqq. & circa materiam multa tradit Aresta ad Ord. lib. 1. titul. 66. §. 43. gloss. 46. à num. 23. ubi ⁵⁴ num. 27. judicatum tradit collonus Canonicorū regularium Divi Augustini non tenéri solvere collectas impositas ad construendos, seu reficiendos pontes, & de privilegiis collonorum monasteriorum Ord. lib. 2. tit. 15. ubi Peg. in specie de privileg. Agricolor. dict. Ord. n. 2.

Infero decimo tertio, familiares, officialesquè Sanctæ Inquisiti-⁵⁵ onis immunes non esse ab onere tenendi equam ad creationem equitum, siuxta regimen creatio-⁵⁶ num equitum habeant qualitates in eo requisitas, quia ad hoc non habent privilegia, licet Senatores, & omnes, qui eorum privilegiis muniuntur, ad id cogi minimè valeant, ut judicatum tradit Peg. ad Ord. lib. 2. tit. 25. §. 3. gloss. 5. n. 4. 5. 6. 7. & 8.

Redeundo tandem ad verba illa nostri textus: *Naō seja o conf-⁵⁷ trangidos a que vaõ prezros, undeci-⁵⁸ mò notamus familiares, officialesquè Sanctæ Inquisitionis ex vi prædictorum verborum cogi non posse transmutare carceratos, de quorum transmutatione agit Ord. lib. 5. tit. 143. nec solvere collectas impositas ad eorum transmutationē, de quo agit Ord. lib. 1. tit. 66. §. 44. ubi Peg. gloss. 47. n. 5.*

Duodeci-

- 58 Duodecimò ad illa verba: *Nem com dinheirv*; notamus decuriones posse cōgere unum de concilio ad ferendam pecuniam Regis, vel concilii ad certum locum, sed ab hoc onere ex vi dictorum verborum esse immunes familiares, officialesquè Sanctæ Inquisitionis, prout agricolæ fidalgorum, ex *Ord.lib.2.tit.58.* & Senatorum, ex *Ord.lib.2.tit.59. §.1.*

59 Decimo tertio ad illa verba: *Nem sejaõ tutores, ou curadores de pessoa alguma, salvo se as tutorias forem lidimas*, notamus quēlibet de populo per viam regulæ cogi posse ad subeundum onus tutoris, aut curatoris, ut latè diximus de muner. judic. Orphanor. tradi. 3.lib.1.cap. 2. sed ex vi privilegii relati familiares, officialesquè Sanctæ Inquisitionis esse immunes à tutelis, & curis non legitimis, ut latè diximus d. tradi. 3.lib. 8.cap. 1. docet cū multis *Otterus de officialib. Reipublic. cap.12.n. 21.* & regulare est, quod pri-
 60 vilegium immunitatis ab onere tutelæ, & curæ ad legitimas non extenditur, ut diximus d. tradi. 3.lib. 2. cap. 1. & ideo privilegium immunitatis tutelæ, & curæ con-
 61 cessum agricolis fidalgorum in-
 62 capitatis ad legitimam non exten-
 63 ditur, ut patet ex *princip. Ord.lib. 1.tit.58. ubi Peg.*

64 Decimo quartò ad illa verba: *Nem usem officios do Concelho contra suas vontades*, notamus ex hoc privilegio familiares, officia-
 lesquè Sanctæ Inquisitionis istam exemptionem, ut inviti officia rei-
 publicæ suscipere non cogantur, utique habent, nt melius, & ap-
 tius fidei causis, & ministerio ab 65
 65 ipsis exhibendo vocare possint; li-
 cet, si volunt, talia officia gratis ac-
 ceptare non prohibeantur, &
 cum exercuerint, si in eis delictū
 commiserint, utique privilegio
 Sanctæ Inquisitionis non gaude-
 bunt, sed à judicibus secularibus
 plectendi sunt, ut diximus *cap.15.*
 & quoad hispanos probatur ex *l. 20. titul. 1. lib. 4. novæ recopila-
 tionis*, & in nostris terminis ita do-
 cet *Otter. de officialib. reipubl. cap. 12. num. 2. copiosè Narbon.*
 in *dict. l. per tot. & maximè à num. 132. & 133. Balmassed. de col-
 lect. quest. 52. num. 12. & 13. & in simili Benedict. Pereir. in sua
 Academia lib. 3. disp. 4. quest. 9.
 per tot.*

Quæ conclusio, seu doctrina non solum in officiis, quæ parvi momenti sunt, intelligenda est; verùm etiam in officiis honorificis, ad quæ contra illorum voluntatem eligi non debent: *Balmass. supr. dict. numer. 13. ubi inquit, 66*
 quod hæc est limitatio ad *tx. in l. honorib. 8. ff. de vacationib. & excusat.muner.* ubi ab officiis honorificis, nullus quantumvis privilegiatus excusari potest, quā de re *Otter.de officialib. reipubl.cap. 12. per tot. Peg.ad Ord.lib. 1.titul.67. §.10. & ad Ord. lib. 2.titul. 59. in princip. gloss. 2. à num. 4. & lib. 1. 67*
 68 *tit.88*

- tit. 88. §. 43. & lib. 2. tit. 58. in princip. & tit. 59. §. 1. Pereir. d. quest. 9.
68. Ex hac resolutione colligo familiares, officialesquè Sanctæ Inquisitionis non posse cogi, ut invitum munus Judicis, Decurionis, Edillis, Procuratoris Concilii, & Depositarii Orphanorum subeant, tūm quia ita tradunt DD. suprà;
69. tūm quia officiorum appellatione veniunt tam infima, quam superiora officia: *Barbos. appellativ. i 76.* tam vilia, quam honorifica, & ita sēpē sēpius vidimus familiares ad prædicta officia electos excusatos.
70. Verūm contra hanc resolutionem, & doctrinam multa obstante videntur, quæ responsione indigent, ut semotā formidine prædicta doctrina practicari valcat. Et primò obstat *Ord. lib. 1. tit. 67. §. 10.* ubi legislator noster disposuit, quod à prædictis muneribus, nemō excusari valcat prætextu cuiuscumque privilegii, nisi in eo sit expresse, & specialiter provisum, ut à prædictis honorificis officiis immunes sint; sed in privilegio ita non est expressum: ergo nihil quoad honorifica officia prodest.
71. Augetur ex *Ord. lib. 2. tit. 58. in princip.* ubi legislator postquam disposuit agricultores incipitatos fidalgorum cogi nō posse subire officia conciliorum, declaravit prædictum privilegium non comprehendere officia Judicis, Decurionis, Edillis, Procuratoris.
- Concilii, & Depositarii archæOrphanorum; & ex *Ord. lib. 2. tit. 59. §. 1.* ubi similiter legislator postquam disposuit colonos Senorum cogi non posse ad suscipienda officia cōciliorum, declaravit prædictum privilegium eos non excusare ab officiis Judicis, Decurionis, Edillis, Procuratoris, & *Depositarii.* & dat rationem, quia nullum est privilegium, per quod hujusmodi excusatio tribuatur; deducta ex dict. l. honoribus 8. & ex plurib. aliis, quos refert *Otterus d. cap. 12.*
- Accedit etiam, quod immunitas concessa à munera ordinaria, sed tantum ad extraordinaria: *Barth. in l. omnes Cod. de annonis, & tributis. Peg. ad princip. Ord. lib. 2. tit. 59. gloss. 2. n. 7.*
- Difficili responsione hæc omnia sunt, ita ut congruā careant, nisi quod licet hæc omnia vera sint ex dispositione, & decisione supradictorum jurium, quoad familiares, officialesquè Sanctæ Inquisitionis ex mente legislatoris limitantur; quia cum tempore conditæ Ordinationis adhuc non essent, non poterant in mētem legislatoris venire, ut eos expresse excusaret, quod verosimile est, si de illis cogitare potuisset, nam favor fidei, & religionis amor, quo nostri Serenissimi Reges erga fidem, & religionem ducuntur, ita postulabat, & instanter petebat, ut à sacris munera ad profana

fana inviti non traherentur , & dum his adessent, illis adfuerint, & ita ratiocinat: *Balmassed. dict. n. 13.* & circa scholaisticos *Perreir. in sua Academiâ lib. 3. disp. 4. quæst. 9.* propter incompatibilitatem.

gior. & exemption. explication. num. 176. Portug. 1. part. cap. 10. à n. 109. undè nihil mirum , quod etiam dispositio generalis prædictæ *Ord. dict. §. 10.* ex ratione particulari, qualis est favor religionis, limitetur quoad familiares , officialesquæ *Sanc^te Inquisitionis,* & vel maximè cum consuetudo , quæ optima legum interpres est, ut diximus , ita ejus generalem dispositionem temperavit, & interpetrata est: & quoad milites est *regim. Gubernator. dict. §. 20.* de quo *Peg. ad Ord. lib. 2. titul. 47. ad rubric. à num. 1. usque ad 68.* ubi tradit judicatum capitaneos tantum auxiliares immunes esse à muneribus conciliorum.

- 77 Responsio hæc optimè confirmatur , quia etiam nostræ *Ord. lib. 1. tit. 67. §. 10.* dispositio non comprehendit Reguengarios ; de quibus *lib. 2. tit. 31. Barbos. in dict. §. 10. & ibi Peg. gloss. 12. n. 2. per l. semper §. colloni de jur. immunitat.* nec privilegiatos à muneribus publicis ex titulo oneroso, nec eos, quibus simile privilegium ob benemerita concessum fuit: *Peg. d. n. 2. & ad Ord. lib. 1. tit. 3. §. 39. à n. 85. Menoch. conf. 156. n. 33.* ubi id DD. & exēplis confirmat *Phæb. 1. part. decis. 33.* neque nobiles , quos dicimus *Fidalgos;* teste *Peg. in dict. §. 10. gloss. 12. n. 4. Cabed. 1. part. arest. 89.* ex eâ tantum ratione , quia quantumvis lex in sua dispositione generalis sit , recipit limitationes à ratione , ex quâ animatur tanquam corpus ab anima: *Barbos. axiom. 136. num. 9.* & ideò lex, vel dispositio generalis restringitur ex ratione particulari, ex l. *cum pater §. dulcissimis ff. legat. 3. l. si de certa re Cod. de transact. Simon Vas Barbos. in principiis, & locis communib. litterâ L. num. 30. Flamin. de resignation. tom. 2. libr. 1. quæst. 4. num. 14. Girond. de privile-*

81 Colligo ulteriùs officiales , familiaresquæ *Sanc^te Inquisitionis* non posse cogi ad cætera alia munera concilii, sive superioribus parria, sive inferiora : quia si , ut diximus , excusantur ab illis , à quibus lex nullum privilegiatum regulariter excusat ; à fortiori excusantur ab illis , à quibus privilegiati regulariter excusat; idèò nec procuratores curiarum , quos dicimus *Procuradores de Cortes;* de quibus *Otter. de officialib. reipublic. 2. p. cap. 9. per tot.* neque exactores, aut receptores , depositarii, inviti eligi possunt , & si jam prædicta , vel similia officia exercuerunt , non ideò ad ea inviti iterum cum effectu eligi valét, ut in simili resolvit *Peg. ad Ord. lib. 1. tit. 67. §. 10. gloss. 12. num. ult.* Oo & nos

& nos infra cap. 24.

83 Benè verum est, quod si libēter ea exercere inceperint, ea ad finē producere cogūtur, quia regulariter multa, quæ à principio sunt actus voluntatis, ex post facto necessitatis fiunt, ex regula tx. in l. sicut ab initio 5. ff. de obligationib. & actionib. & nos latè diximus de muner. *Judic. Orphanor tradit. I. libr. 4. cap. 6.* nisi servitium Sancti Officii laedatur, quia tunc poterunt Inquisitores Apostolici jubére, ne continuare cogantur.

84 Ab officiis, quæ cultū Divinū spectant, non excusantur, quia servire Deo regnare est; & ita in terminis resolvit *Balmased. de collect. quest. 52. num. 14.* & 15. dummodò non sint incompatibilia.

Decimo quinto ad illa verba:
85 *Nem lhe tomem de aposentadoria suas casas de morada, nem cavalharicas, nem quaesquer outras em que elles se pouzarem, posto que suas não sejaão; notamus domos, seu proprias, seu alienas, in quibus familiares, officialesque vivunt, alteri ad hospitium dari non posse, ut latè diximus cap. 10. per tot.*

86 Decimo sexto ad illa verba:
Antes lhas dêm, e façaão dar de aluguer por seu dinheiro, se as elles não tiverem, e houverem mister, notamus nō solum familiares, officialesque Sanctæ Inquisitionis habere privilegium, ut domos, in quibus vivunt, alteri ad hospitium

dari nō posse, sed si domos proprias non habeant sufficienes ad habitandum, illis dandæ sunt, non tantum habiles ad suam habitationē, sed ad totam suam familiam, & 87 ad fructus suos, & animalia, quia habitationem habere non cēsetur, qui illam non habet ad commodè habitandum cum integra sua familiâ, & necessariis ad illam, ut diximus cap. 10.

Ampliamus resolutionem nostram primò, ut dominus ædium compelli possit ad eas locandas: *Gratian. cap. 357. Duen. regulā 213. Benedict. Pereir. in sua Academia, seu Republica litteraria libr. 3. disputat. 4. part. 6. n. 427.* qui licet de scholaftico loquatur, à fortiori procedit in familiaribus, officialibusquè Sanctæ Inquisitionis, quorum privilegia potentiora sunt, ut diximus cap. 18.

Ampliamus secundò, ut locum habeat non tantum in ædibus solitis locari, sed etiam in non solitis locari, quandò familiares, officialesque Sanctæ Inquisitionis alibi idoneam habitationem non inveniant, & dominus ædium in illis non vivat, ut de scholaftico tradit *Pereir. d. q. 6. n. 428.*

Ampliamus 3. ut familiares, officialesque Sanctæ Inquisitionis pro eodem prætio cæteris conductoribus etiā privilegiatis præferatur, dummodò privilegiati, quoad hospitium, non sint in possessione hospitiū,

hospitii, quia privilegiatus contra pariter privilegiatum non gaudet
91 privilegio, ut diximus *cap. 18.*
maxime cum in praesenti familiares, officialesque agunt de lucro captando, & privilegiati, qui domus jam habitant, de damno vitado, & in tali casu jura potius faveant agentibus de damno vitando, quam de lucro captando; sed si ambo concurrant sine possessione, tunc privilegiatus præfertur non privilegiato, & magis privilegiatus minus privilegiato, ex his, quæ docent *Pereir. supr. num. 429. Barbos. in l. 1. ff. solut. p. 7. n. 51. Duen. reg. 213. Gom. 2. variar. cap. 3. num. 5. ibi Aylon Gratian. cap. 357. num. 14. Valasc. de jur. emphyteutic. quæst. 24. DD. ad text. in cap. 1. de locat. ubi Barbos. & Gonzal.*

92 Ampliamus quartò, ut finita prima locatione non possit dominus ædium eas, cui voluerit, locare, si familiares, officialesque Sanctæ Inquisitionis reconducere eas voluerint: nam licet regula sit, quod finita locatione possit dominus, cui voluerit, ædes suas locare, deducta *ex l. ne cui Cod. de locat. l. nemo eod. tit. Barbos. ad tx. in cap. 1. de locat.* hæc regula fallit in scholaribus domorum conductoribus; *Barbos. d. quæst. 7. n. 51. Pereir. dict. quæst. 6. n. 429. E. num. 432. Duen. dict. regul. 213. ampliat. 3. Rebus. de privil. scolasticor. privileg. 9. & consequenter in familiaribus, of-*

ficialibusque Sanctæ Inquisitionis, quibus jus hospitandi competit.

Ampliamus quintò, ut liberum non sit dominis ædium, eas locare 94 pretio, quo voluerint, sed justo pretio taxando per Gubernatores, vel eos, quibus illi talem curam demandaverint, nisi essent particulares personæ deputatae, ut probatur ex Statutis Academicis *lib. 2. tit. 20. à §. 6. Pereir. dict. quæst. 6. num. 433. Barb. d. part. 7. à numer. 51. Duen. supr.* quare Inquisitores Apostolici quoad officiales continuos possunt jubere 95 re taxam imponi, vel per electos à conductoribus, vel, his renitentibus, & non eligentibus, per personas ab ipsis electis, & conse- 96 quenter judices fiscales quoad familiares, nisi de publico essent personæ deputatae ad taxandum, quia tunc ab his est facienda.

Ampliamus sextò, ut adeo verum sit, quod dominus ædium, durante locatione, non possit expellere familiares, officialesque Sanctæ Inquisitionis, etiamsi illi superveniat necessitas, si familiares, officialesque non sint inventuri alias domos: nam licet regula sit, quod dominus ædium potest expellere conductorem, quando illi supervenit necessitas utendi suis domibus, deducta *ex l. adeo Cod. de locat. cap. propter §. verum 98 de locat. Ord. libr. 4. tit. 24. §. 7. Valasc. de jur. emphyteutic. quæst. 22. num. 5. Barbos. d. p. 7. n. 52.*

Gom. d. cap. 3. n. 6. ubi Aylon infinitos coaservat. Molin. de justit. tradit. 2. disp. 499. Benedict. Pereir. in sua Academia, seu repubrica literaria lib. 3. disp. 4. quæst. 7. à num. 436. hæc regula fallit in privilegio scholasticorum: Barbs. in cap. propter sterilitatem §. verum de locat. n. 27. Barbos. ad Ord. d. tit. 24. §. 7. Pereir. d. q. 7. num. 437, & 438. Rebus. privileg. 8. & consequenter quoad familiares, officialesquè Sanctæ Inquisitionis; quia maior utilitas versatur in servitio, quod faciunt familiares, officialesquè Sanctæ Inquisitionis, quām in occurrendo necessitatí illius domini, ut quoad scholares notant supra citati, secūs est dicendum, si alias domos commodè possunt inveniri.
 Ampliamus septimò, ut familiares, officialesquè Sanctæ Inquisitionis expelli non possint ab ædibus praetextu necessitatis restaurandi ædes, nisi restauratio fieri non posset alio modo, ut notant. DD. in l. æde Cod. locat. & ad Ord. lib. 4. tit. 24. Molin dicit. disp. 499. Pereir. in sua Academia lib. 3. disp. 4. quæst. 8. n. 452. qui sic tradunt respectu scholasticorum, & advertunt, quod si opus fuerit exire, statim ædes post restorationem sunt restituendæ.
 Ampliamus octavò, ut procedat, quamvis dominus ædium dicat se illis indigere pro habitacione suorum familiarium, quia Ord. dicit. tit. 24. solum extendit neces-

sitaté habitandi ad filium, vel filiā, fratrem, vel sororem, & ita resolvit Pereir. d. q. 8. n. 453. quoad scholasticos, & consequenter potiori ratione hoc est praticandum, quo-
ad familiares, officialesquè.

Ampliamus nondò, ut procedat, quamvis dominus dicat, quod vult domos pro suo condendo frumento; quia Ord. citato loco inter necessitatē locatoris solū ponit habitationē, & ita quoad scholasticos asserit Pereir. dict. numer. 453. & nos ex eadem ratione, quo-
ad familiares, officialesquè Sanctæ Inquisitionis, affirmamus.

Ampliamus ultimò, ut in tantum familiaribus, officialibusquè Sanctæ Inquisitionis sint dandæ domus sufficietes ad eorum habitationem, ut possint expellere dominos à domibus propriis, quādo aliæ non inveniuntur locari solitæ, & familiares, officialesquè deficerent ministerio Sancti Officii, in quantū utilitas publica versatur in familiaribus, officialibusquè Sanctæ Inquisitionis, quorum ministerio mundus purgatur ab hæreticis, & blasphemis, & tueretur fides, quæ utilitas prævalere debet particulari damno, quod recipit dominus, ut de scholastico tradunt Benedict. Pereir. d. disp. 4. quæst. 7. num. 437. Rebus. d. pri-
vileg. 8. sed rigor hic nisi in extremitate, & urgentissimâ uecessitate nullo humano medio evitabili practicari debet.

Si verò familiares, seu officiales

les Sanctæ Inquisitionis tempore
debito non solvant pensiones, vel
inhonestè vivant, & in domos me-
retrices inducant, tunc privilegio
non obstante, durante locationis
tempore, à domibus expelli possunt
prout similitè scholastici expelli
valent; docente cum infinitis Be-
nedicti Pereir. dict. quæst. 7. n. 439.
& 440. cum sequentibus.

Nec poterunt pétere ad hospi-
tium domos, quas quis ad viven-
dum locaverit ad totam vitam, vel
saltem ad spatiū decem annorum;
quia tunc conductor do-
minus utilis fit: quâ de re Valasc.
de jur. emphyteutic. quæst. 27. cum
seqq. nisi locatio decem anno-
rum fuerit fraudulenta, & si-
mulata ad excludendum hospiti-
um, quia horū locatio prohibetur,
ut diximus de munere judic. Or-
phanor. tract. 1. lib. 4. capit. 8. &
9. & quoad scholasticos locatio
decem annorum, & ultrà non of-
ficit, quia fraudulenta reputatur,
ex Statutis lib. 2. tit. 20. & §. 6.

Decimo septimo ad illa verba
ibi: Nem the tomem seu paō; nota-
mus Decuriones non posse cōge-
ret familiares, officialesquæ Sanctæ
Inquisitionis vendere panem su-
um etiam tempore necessitatis,
alias nihil eis concessum esset cō-
tra regulas juris, secundūm quas
nemo invitatus emere, vel vēdere
cogitur: Hermosilb. in l. 3. titul. 5.
part. 5. Gom. in l. 46. Taur. n.
9. & 2. var. cap. 2. n. 51. ubi ejus
Addicionator Aylon, Covas 2.

var. cap. 3. n. 55. & 3. var. cap.
14. ubi ejus Addicionator Faria,
Molin. de justit. tradi. 2. disputat.
341. Ricc. 1. part. collecta n. 76,
& part. 4. collectan. 622. & part.
5. collectan. 1503. & 1851. Ca-
ball. casu 9. Valensuell. conf. 81.
Gusm. de evictionib. quæst. 52.
à num. 13. Oléa de cession. jur. iit.
5. quæst. 1. num. 1. & 2. Julius
Capon. tom. 5. discept. 352. per
tot. quod non est dicendum,
quia verba privilegii non debent
inania, & frustatoria esse, ut dixi-
mus supra num. 11. & latius cap. 2.
I I I
idèò, ut aliquid in præsenti conti-
neant, debent intelligi, ut Decu-
riones non possint familiares, offi-
cialesquæ Sanctæ Inquisitionis
cōgere ad vendendum panem su-
um etiam tempore necessitatis, in
quo Decuriones cōgere valent di-
vites, ut vendant pauperibus ju-
sto pretio: Valdes de eleemosina p.
4. quæst. 1. §. item Peg. ad Ord.
lib. 1. tit. 66. §. 34. gloss. 37. num. 6.
quapropter multa conceduntur,
quæ alias denegantur. Ord. d. tit.
66. §. 40. ubi Peg. & in dict. §. 34.
num. 7. & ad §. 29. ejusdem tituli,
taxarequæ pretium, quia licet so-
lus Princeps possit taxare panem,
ex regim. Senatus Palatini §. 26.
ubi Peg. & ad Ord. libr. 1. titul.
66. §. 34. gloss. 37. num. 2. Cabed.
2. part. decis. 92. hoc intelligeretur
de taxa generali, non in repenti-
na necessitate famis, vel pestis,
quâ horrea aperiuntur; quia tunc
justum pretium assignatur, ex l. 1.

Cod. de Episcopali audience ubi

Barbos. Valasc. conf. 22. n. 2.

Peg. d. gloss. 37. n. 8. & multa

115 fieri permituntur inconsulto Principe quandò periculum est in mora, quæ eo deficiente fieri prohibentur, ex Ord.d. titul. 66. §.40. ubi Peg. gloss. 43. n. 8. & Barbs. qui alias citant. Peg. appositè ad princip. Ord. lib. 2. tit. 50. & gloss. 2. n. 3. 4. & 5.

116 Ampliamus resolutionem hāc, ut procedat, quamvis Princeps jubeat, ut omnes vēndere cogantur sine exceptione personarum, & quibuscumque privilegiis non obstantibus, dummodò non adjungat clausulam, quā habet pro expressis omnia privilegia, & de-

117 roget legem requirētis specialem derogationem; quia semotis his clausulis adhuc familiares, officialesquè inconsulto Principe prætextu necessitatis eogi nō possunt, ut judicavi, & confirmatam vidi sententiam meam, dum Judex

fiscalis Eboræ essem: Castib. de tert. cap. 36. num. 33. ubi, quod

118 privilegium concessum ratione exuberantis favoris requirit specialem derogationem; & numer. 34. ubi, quod privilegium in corpore

119 juris clausum ex generali clausula nō obstantibus non tollitur; & num.

120 35. ubi, quod privilegium obmerita concessum ut tollatur, ne-

cessaria est specialis mentio; & n.

36. ubi, quod privilegium

121 concessum personis illustribus re-

quirit recusationem specialem:

Themud. 3. part. quæst. 12. n. 5. &

6. ubi, quod privilegium Regibus

concessum non censetut deroga-

122 tum post legem generalem, quæ

omnia casui nostro merè conveni-

unt, in quo sumus in privilegio

ratione exuberantis favoris, fi-

dei concessu, in privilegio clau-

so in corpore juris, in privilegio

ob benemerita concessu, in privi-

legio illustrissimo ministerio co-

cessu, nam nullum illustrius, &

excellentius excogitari valet mi-

nisterio Sancti Officii.

Familiares, officialesquè San-

ctæ Inquisitionis licet panem su-

um vēndere non cogantur, prohi-

béri tamen valent, nè illum foras

ferent, &, si contra faciant, puniri

à Decurionibus possunt, qui va-

lent probibére, ne granum extra-

124 hatur, ex regimine Scnatus Pala-

tini §. 113. ubi Peg. ad Ord.lib. 1.

tit. 66. §. 34. gloss. 37. num. 5. de

Clerico idem est dicendum: Cor-

tiad. decis. 208. & 209. per tot.

Et ultra pretium taxatum, vel

125 taxatione generali, vel particulari

nō vendant, alias puniri possunt,

quia in tempore necessitatis po-

test statui favore publicæ utilita-

tis, nè pretium transcedant: Val-

des d. quæst. 1. n. 1. ex l. verbera-

tum §. 1. ff. de rei vindication. Sou-

za in §. adisionum Instit. de actio-

nib. part. 4. cap. 1. à num. 28. qui

per aliquas conclusiones ostendit,

126 quando ad restitutionem tenean-

tur, qui taxam excedunt, vel eti-

am Clerici: Peg. dict. gloss. 37.

n. 3.

n. 3. Possidonio de emption. & location. lib. 3. dubitation. 13. ubi per tot. qui teneantur ad taxam.

¹²⁷ Intellige verba privilegii de pane collecto, vel ex propria agricultura, vel ex propriis redditibus collecto, non de pane empto ad revendendum, vel ex quacumque negociatione obtento; quia privilegium ad panes concessum, panes mercimonii, & negociationis causâ non comprehendit: Girond. de explication. privilegior. & exemption. n. 346. immò adversus istos publicos inimicos rigurosè est procedendum; ex his, quæ diximus latè cap. 13. Gom. 2. var. cap. 2. n. 51.

¹²⁸ Decimo octavò ad illud verbum *Vinho*; notamus vina sua vendere, vel alio modo alienare prætextu cujuscumque necessitatis; quia seclusâ necessitate nemo emere, vel vendere compellitur, ut diximus n. 10. Peg. ad princip. Ord. lib. 2. tit. 50. glos. 2. n. 3.

Si verò vinum vendant, tabernas habent, & caupones; bene corum vina taxare possunt, ex Ord. lib. 1. tit. 65. §. 20. tit. 66. §. 34. ubi Peg. glos. 37. n. 5. Curia Pefana lib. 2. cap. 18. à n. 26. circa Clericos vide Cortiad. decis. 20.

¹²⁹ Decimo nonò ad illa verba: *Roupa, palha, sevada, lenha, galinhas, óvos*; notamus prædicta esse specificata, ut apertè constat ex mente legislatoris, ut etiam in rebus minimis, & parvi præjudicii non sint inquietandi, mo-

lestandiquè familiares, officialesquè Sanctæ Inquisitionis Ord. lib. 2. tit. 50. §. 2. ubi Peg. num. 1. 2. 3. 4. & 5.

Vigesimò ad illa verba: *Nem bestas de sella, ou de albarda*; notamus equos, mullos, aut asinos familiarium, officialiumquè Sanctæ Inquisitionis non posse capi ad ferenda onera, ad conductiōnem, aut reconductiōnem etiam tempore belli, & necessitatis, quia seclusa necessitate hoc regulare est, quoad omnes, ut circa conductores Regis disponit Ord. libr. 2. tit. 63. in princip. ubi late Peg. ¹³² ubi per totum titulum de privilegiis concessis conductoribus reddituum regalium, & in specie Peg. ¹³³ ad Ord. lib. 2. tit. 50. glos. 4. à n. 1. usque ad 5.

Vigesimo primò ad illa verba: *Salvo se trousserem as ditas bestas ao ganho, porque em tal caso não serão escusas*; notamus familiares, officialesquè Sanctæ Inquisitionis proximo privilegio non juvari, quando soliti essent equos, asinos, aut mullos suos conducere, quia in hoc casu possunt cogi; nam distinctionis salvo ea est natura, ut sit taxativa, & limitativa, ac modificativa præcedentium: Peg. ad Ord. lib. 1. tit. 11. §. 3. titul. 66. §. 41. num. 4. & §. 43. n. 8. §. 46. Phæb. 1. part. decis. 34. num. 13. & nos diximus in cap. antecedenti, Peg. ad Ord. lib. 1. tit. 50. §. 2. glos. 4. à num. 2.

Vigesimo secundò ad illa verba:

ba: Nem assi mesmo lhe tomé cou-
sa algúia do seu contra sua vóta-
de; notamus per hæc verba ex-
pressisse regem mētem suam esse,
ut non solum ab expressis liberen-
tur, sed etiam à non expressis, &
137 ut unico verbo omnia comprehē-
deret, addidit clausulam, nec rem
aliquam, cuius clausulae ea est
natura, ut omnia comprehendere-
ret, ut diximus cap. anteced. Et
hæc pro materiâ hujus capitis.

CAPUT XXII.

Familiares, officialesquè Sanctæ
Inquisitionis, eorum uxores,
filii, aut filiæ an possint uti ves-
tibus sericis, & à quibus?

SUMMARIUM.

- 1 *Familiares, officialesque Sā-
ctæ Inquisitionis, eorum mu-
lieres, filii, & filiæ vestibus
sericis uti valent.*
- 2 *Verba privilegii referuntur.*
- 3 *Mechanicis uestes sericæ pro-
hibentur.*
- 4 *Inter nobiles, & plebeos discri-
men dari necesse est.*
- 5 *DD. agentes de vestibus re-
feruntur.*
- 6 *Visus cum vestibus prohibitis
an incidat in pænas?*
- 7 *Talis quis præsumitur, quale
vestes demonstrant.*
- 8 *Mulier more meretricium ve-
stita, meretrix præsumitur.*
- 9 *Hodie sine discrimine vestibus*

- sericis utuntur omnes.*
- 10 *Referuntur DD. hodiernos
mores circa uestem lacrimosæ
carpentæ.*
- 11 *Lacrymantur, & narrantur
damna, quæ ex cultu uestium
oriuntur.*
- 12 *In vestibus sericis nihil est, quo
corpus, aut pudor defendi
possit.*
- 13 *Vestes deauratae ab Impera-
toribus Romanis prohibitaæ
fuerunt.*
- 14 *Et tantum imperiale ministeri-
um habetibus erant concessæ.*
- 15 *Et in nostro Regno indistincte
sunt prohibitaæ per legem, cu-
jus tenor datur.*
- 16 *Qui corporis sui cultui studeat,
animū, & animam négliget.*
- 17 *Vestium usus absunit, quod
reipublicæ debetur.*
- 18 *Interest Principi locupletes
subditos habere.*
- 19 *Plures Imperatores referun-
tur, qui ab usu uestium serica-
rum se, & mulieres suas ab-
stinuerunt.*
- 20 *Varia Regna referuntur, in
quibus uestes sericæ fuerunt
prohibita.*
- 21 *Pragmatica circa materiam
executione carent.*
- 22 *Leges non debent esse ludibrio,
nec per quemquam irrideri.*
- 23 *Satiū est pragmáticas non fa-
cere, quam factas executioni
non mandare.*
- 24 *Quādo subditi legibus nō pa-
rent, neque metus ultra, nec
pudor*

- pudor est.
- 25 Utilius reipublicæ est paucas cum executione habere leges, quam sine executione multas.
- 26 Princeps licet legibus sit solitus, legibus tamen vivere debet.
- 27 Plures referuntur, qui ab usu sericarum vestium se abstinerunt.
- 28 Nulla vox regnantis tam propria est, quam legibus alligatum se profiteri.
- 29 Princeps tenetur in foro conscientiae servare legem.
- 30 Inter materias, quæ publicam utilitatem respiciunt, nulla habet tot consequentias, vel utiles, vel damnosas, quam vestium.
- 31 Timendi sunt Vassalli, quibus opes dificiunt.
- 32 Mutationes statuum fiunt ob paupertatem subditorum.
- 33 Deus acerbè reprehendit peregrinas vestes induentes.
- 34 Quibus placent peregrinæ vestes, mores etiam, & religio peregrina placet.
- 35 Mores peregrinos, externas quæ formas respulerent summè interest.
- 36 Satiùs est mores fidelissimæ vestitatis retinere, quam externas querere.
- 37 Antiqua tempora restaurata desiderantur.
- 38 Corporis cultus opes exhaustit.
- 39 Fœminas meretrices reddit, &
- homines ad instar fœminarū.
- 40 Vester proprio ordini, & dignitati convenientes gerere oportet.
- 41 Ut in aliis rebus mediocritas placere debet, ita in vestibus.
- 42 Fulgere, nec sordescere vestibus debemus.
- 43 Vester laneæ, & lineæ laudantur.
- 44 Omnibus dignitatibus, & officiis proprium vestis genus dare an oporteat?

IN eodem privilegio à nostro Domno Sebastiano Rege concessso inveniuntur illa verba ibi: Item me prás, que elles, e suas mulheres, e assim seus filhos, estibas, em quanto estiverem debaixo do seu poder, possão trazer em seus vestidos aquellas sedas, que por bem de minhas ordenações podem trazer as pessoas, q tem cavalos, posto q elles os não tenhaõ, sem embargo de minhas Ordenações; à quibus verbis púllulat priuilegium, ut possint familiares, officialesquè Sanctæ Inquisitionis, ac eorum uxores, & filij, seu filiæ, dum sub sacris paternis existunt, uti vestibus fericias, quæ prohibentur officialibus mechanicis, cæterisquè personis, quæ privilegio nobilitatis non gaudent, ut patet ex lege in materia transcripta in libris Relationis libr. 7. fol. 184. 192. & 214. teste Peg. ad Ord. libr. I. titul. 35. §. 8. litera U. num. 757. & 758. &

conceduntur equitibus confirmatis ; de quibus agit Ord. libr. 2. tit. 60. & ibi latè Peg. & Barbos. & non est contemnendum privilegium, quia

*Vir benè vestitus pro vestibus
esse peritus [si ille.*

*Creditur, ac mile, quāvis idicta
Si careat ueste, nec sit vestitus
honestè;*

*Nullus est laudis, quāvis sciat
omne, quod audit.*

Et

*Hunc homines décorant, quem
vestimenta décorant.*

4 Rationi, & æquitati consonum est, ut nobiles à plebeis discriminentur, ut nos latè diximus de muner. Judic. Orphanor. in rubric. 2. part. illation. 2. tradit. què noster Villa-Lobos insuā nobiliarchia Lusitana cap. 1. & 2.

5 cum seqq. & inter discrimina, quæ debent habére inter se , est respectu vestium, de cuius materiâ videndi sunt Barbos. vot. 124. per tot. Solorzan. tom. 2. de jur. Indiar. lib. 1. capit. 10. & cap. 21. à num. 60. & cap. 25. à num. 62. & libr. 2. politicor. cap. 12. & capit. 25. Gom. in l. 15. Taur. à num. 49. ubi in vestium prohibitione, an incedat, qui cum eis vi- sus, sed non apprehensus est Peg. dict. §. 8. num. 758. ubi qualiter condemnatio sit applicanda, DD.

Hispani ad libr. 7. Ord. titul. 12. per tot. latissimè Boller. de decotion. debitor. fiscal. tit. 5. quæst. 10. per tot. quia talis quis esse

primâ facie præsumitur, in qua- li habitu reperitur : Barthol. in 7 l. item apud Labeonem 15. §. si quis Virgines. Boller. dict. quæst. 10. num. 4. Giurb. conf. 38. num. 5. Fulvius Pacian. de probatio- nib. libr. 2. capit. 19. num. 41. & 42. quod quidem mirè com- probatur Genesis capit. 38. ibi : 8 *Judas suspicatus est Thamdr ex ornatu esse meretricem, quem locum Tertulian. de cultu fæmi- næ ita declaravit : Thamar illa, quia se expinixerat, & ornaverat, idcirco Judæ suspitione visa est quæstui cedere, adeò, quod sub vel- lamento latebat habitus qualita- tem quæstuarum mentiente, & fecit, ut quæstuariam, & voluit, & copulavit, & pactus est. Anton. de Leon in tract. de los velllos antigos, y modernos, Car- ranç. in el discurso contra malos trages, y adornos lascivos; mi- rabilis text. in capit. si qua mu- lier 30. distinc. omnino viden- dus, & glossa ibi : quia magis est habilis, & magis parata in sci- fa ueste, quam inclausa ad mer- tricandum.*

Sed prohdolor! his nostris tem- 9 poribus inane, & superfluum est hoc privilegium, quia hodie si- ne discrimine nobiles, & plebei, quoad materiam habentur, & mulieres ipsæ spretis omnibus honestatis habenis ferè inume- rabiles varijs, lascivis, diformi- busquè utendo vestibus, peccare videntur, incedunt hercè hoc té- pore

pore mulieres etiam pauperimæ, & viles, viris illas commitantibus adeò pomposæ, ut Reges, & Reginas agere videantur, & nullo prorsùs inter viros nobiles, & plebeos, inter fæminas nobiles, & mechanicas, honestas, ac meretrices subsistente discrimine. Unde iniqua exempla multa, scandala plura, paupertates magnæ, taliter quod nullus vix reperiatur, qui non impendat multò plus, quam vires patrimonij patiuntur, de quo luxu, & nimio excessu subditorum, & rei familiaris profusione necessariò influente, bené agunt hodiernos mores lacrymose carventes *Barbos.* dicit. vot. 124.

10 per tot. *Boller.* dicit. quæst. 10. per tot. *Vivius* decis. 345. ferè per tot. *Petr. Greg.* de republicâ libr. 4. cap. 11. per tot. *Bobadilb.* libr. 2. *politcor.* cap. 17. n. 149. & 150. *Scipio Rovitus ad pragmat.* 1. pragmat. de vestium. & famulorū prohibitione, *DD. Hispani* ad l. 1. tit. 12. lib. 7. recopilationis Aven- dan. de exequend. mandat. 1. p. cap. 14. *Mieres de maiorat.* quæst. 1. limitat. 2. n. 21. latissimè *Cortiad.* decis. 263. per tot. *Stephan. Nathe.* de justitia vulnerata 1. p. tit. 7. cap. 3. per tot.

11 Quis non vidit, atque cum ingenti dolore luget sumptos excessivos, & inauditos, qui quotidiè fiunt in vestibus, in jois, & alijs puerilibus rebus, in quibus integræ dotes hodiernis temporibus consumi solent cum magno reipu-

blicæ incommodo, & mulieres remanère ferè indotatae, & ex hoc plura incommoda oriri! quis ex hac causâ non vedit filios, & filias patientes magnas necessitates! quis non vedit maioratus, & facultates nobilium nostri Regni attenuatas, & ex hac causâ nobilissimas, splendissimas, & opulentissimas quondam familias ad miserum statum redactas! quis non vedit tot, & tanta matrimonia indigna contrahi! quis non vedit fæminas sui corporis quæstum facientes! quis non vedit omnes in ægestate constitutos multiplicitate debitorum oneratos, fallitos, & decoctos! quis non vedit officiales mechanicos, eorum mulieres, filios, filiasquè more nobilium se gérere! quis non vedit alia varia damna, quæ nullius lacrymis fieri possunt, quia non adest in expendiendo mensura, non ordo, non prudentia! quis denique non vedit nostri Regni opes ad exteris quotidiè transmissas ad emendas vestes sericas, in quibus nihil est, quo defendi aut corpus, aut denique pudor possit, ex *Senec. de be- nefic.* lib. 7. cap. 9! quâ de re vide *Cortiad.* decis. 263. *Nathe.* d. cap. 3. n. 2. & 3.

Quod vetus est. fætet, sunt magis grata nova:

Est quoque cunctarum novitas gratissima rerum.

Providentes hæc, & similia 13
damna Romani Cæsares, & maxi-
mè *Justinianus* in l. 1. *Cod. de ves-*

iib. holoboris, & auratis libr. 11. tit. 8. non fæminis, sed viris interdixérunt usum sericarum, & auratarum vestium ibi: Auratas, ac sericas paragaudas auro intextas viriles privatis usibus contévere, conficerè què prohibemus; de his Plinius lib. 2. cap. 22. & lib. 11. cap. 23. Ulpian. in l. vestis §. 2. ff. de auro, & argent. legat. muliebria vocat vestimenta, quibus vir non facile sine vituperatione uti potest; quam obrem, ne vestis serica viros fædaret, inquit Tacitus lib. 152. annaliū vetita fuit. Patet etiam ex l. 2. Cod. d. tit. ubi Gratianus, & Theodosius Imperatores etiam prohibent, nè viri deauratas habent, aut in tunicis, aut in lineis paragaudas, nisi tantummodo quibus hoc propter imperiale ministerium est concessum. Et apud nos hujusmodi vestes omnino per sequentem legem prohibitæ sunt.

DOM Pedro por graça de Deos Rey de Portugal, e dos Algarves, dàquem, e dàlém mar, em Africa, Senhor de Guiné, e da Conquista, Navegaçao, Commercio de Ethyopia, Arabia, Persia, e da India &c. Faço saber aos que esta minha ley virem, que mostrando a experientia naõ serem bastantes atégora as Pragmaticas, que mandei publicar a rogo, e instância de meus Vassallos juntos em Cortes nos annos de seiscientos, e sessenta, e oito; e seis-

centos, e setenta, e sete para moderar as despezas, que se tinhaõ introduzido no uso dos vestidos, e adorno das famílias, casas, coches, seges, e liteiras, mas antes que se tem augmentado com maior excesso, pela grande variedade, com que cada dia se alteraõ os trages, e se inventaõ novas manufacturas, desejando satisfazer à principal obrigaçao, que me ocorre, tanto de procurar remedio, que seja mais efficaz a este danno, como de acautelar os perigos, que por causa delle podem acontecer; determinei fazer nova Pragmatica, que inalteravelmente se haja de observar, em que se prohiba o uso das coufas seguintes; todo o genero de télhas, e fedas, que levarem prata, ou ouro; toda a guarnição de ouro, ou prata em qualquer genero de alfayas, ou de vestidos; todo o genero de bordado de ouro, prata, ou seda em qualquer genero de alfayas, ou de vestidos; todas as fitas tecidas, ou bordadas com prata, ou ouro, feitas fóra do Reyno, ou dentro delle; todo o genero de chapéos, que naõ forem fabricados neste Reyno, e todos os brocados, que se chamaõ de seda, ainda que naõ levem prata, ou ouro; todas as rendas, que se chamaõ bordadas, ou de ponto de Veneza; e todos os adereços de vidros, e pedras falsas, ou venhaõ de fóra do Reyno, ou se façao dentro delle: e fazendo-se algumas

mas alfayas das sedas , que naõ saõ prohibidas para o adorno necessario das casas , e paramentos dellas , como tambem fazendo-se almofadas aos coches , liteiras , ou seges, poderão ser guarnecidas com franja de retrôs sómente ; ordeno porém que nesta prohibição geral se naõ comprehendaõ os lós da India : os quaes poderão ser guarnecidos do mesmo ouro , que costuma vir da India, com tanto que venhaõ nas Nàos da Carrera , e sejaõ despachados na casa da India: como tambem ordeno se naõ comprehendaõ as télitas , e mais coufas necessarias deste genero , que forem precisas para o culto Divino , e com tanto , que se mandem fazer dentro do Reyno nas fabricas delle , e se naõ possaõ mandar vir de fóra ; e quando se houverem de mandar fazer se registarão perante o Regedor da Justiça , a quem cõmeto a pontual observancia , e execuçãõ desta ley. Tambem ordeno , que se prohiba todo o genero de guarnição , nos vestidos , ou mangas delles , quer seja de fitas , quer de bordados , ou de qualquer outra coufa ; sómente ferá licito usar das fitas lavradas , ou lizas , sendo fabricadas dentro do Reyno , naõ se applicando às guarniçõens referidas. Naõ se poderão dar librés aos lacayos com forros , giboens , ou meyas de seda , o que se entenderá tambem nos bocaes das mangas das casacas : e porque tenho

mandado dar nova fórrma às fabricas do Reyno , para com ellas se suprir o que for necessário a meus Vassallos ; prohibo , que se naõ possa usar de nenhum genero de panos negros , ou de côr , naõ sendo fabricado dentro do Reyno. E as prohibiçõens referidas ferão geraes em todo o genero , e sexo de pessoas , por mayor que seja a sua preeminencia , ou lugar , que occupem : outro si ordeno , que nas casas dos defuntos de qualquer qualidade , Titulo , Estado , Dignidade , ou preeminencia por mayor , que seja , e nas Igrejas aonde se enterrarem , ou se lhes fizerem officios ; se naõ use de algum adorno funeral , mais que huma Tarima de hum degrão cuberta de negro , sem passamane , gallaõ , ou renda de ouro , ou prata fina , ou falsa ; sobre a qual se ponha o caixaõ com quatro tocheiras nos cantos , e dous castiçaes à Cruz , sem mais outro algum genero de armaçãõ , ou ornato funebre. E nenhuma pessoa se poderá vestir de luto comprido , e só usará de curto ; porém poderá trazer capa comprida com golilha , ou balona chaa ; e em nenhum modo se usará de capùs , ou capa de capelo ; nem de coches , caleças , liteiras , ou seges interior , ou exteriormente cubertas de algum genero de lufo : o que tudo fui servido mandar prohibir em Pragmatica publicada a quatro de Fevereiro de mil , e seiscientos

centos, e serenta, e sete ; e para que a observancia desta seja em tudo mais inviolavel; ordeno, que a prohibiçāo das coufas, e generos referidos de fóra do Reyno, de que se naõ hā de usar, se faça tambem nas Alfandegas destes Reynos, aonde se naõ darā despatcho a nenhuma das coufas sobre-ditas ; nas quaes se comprehenderaõ os massos de fio de ouro, ou prata, logo depois do dia da publicaçāo desta ley ; e para o dito effeito mandarei passar as ordens necessarias pelo Conselho de nřinha fazenda. Declaro, que esta prohibiçāo se naõ entenderā nos panos de grāa, que vierem de fóra do Reyno à Alfandega de Lisboa para se navegarem para a India ; e ordeno, que todas as fazendas prohibidas, que estiverem despatchadas dentro do Reyno, e as que se acharem nas Alfandegas até o dia da publicaçāo desta ley, se possaõ gastar dentro de dous annos, que lhe assino determo pre-fixo para o consumo, os quaes se começarāo a contar do dia, em que esta for publicada na Chancellaria mór do Reyno ; e passados os ditos dous annos, se naõ poderā fazer nenhuma das coufas prohibidas de novo ; nem usar das que estiverem feitas ; excepto os adereços das casas, coches, liteiras, seges, e caleças, que estiverem feitas, sem embargo de se naõ poderem fazer de novo dos generos prohibidos ; e nestes se

naõ poderāo acrescentar os preços communs , porque hoje correm durante o tempo de dous annos de consumo, debaixo das penas impostas aos transgressores desta ley. Nenhuma pessoa natural, ou estrangeira poderá vender pelas ruas com caixas, ou por outro qualquer modo algum dos generos, que saõ permitidos, ou prohibidos nesta ley , pelo damno que fazem ao commun de meus Vasallos, na maior facilidade das pessoas , e introduçāo do luxo. E qualquer dos tranigressores desta Pragmatica sendo nobre , ou de mayor qualidade encorrerā pela primeira vez em pena de trinta mil reis, e pela segunda, e mais vezes na mesma pena em dobro ; e naõ sendo pessoa nobre pagará pela primeira vez vinte mil reis, e pela segunda a pena em dobro, e será prezo ; e as condemnaçōens se applicarēo a metade para o accusador, e a outra a metade para as despezas dos Presidios do Reyno, e àlem das sobreditas penas perderāo os mesmos vestidos, e mais coufas , que forem feitas contra a disposiçāo desta ley , cujo valor se applicarā para o accusador, e captivos: e os Alfayates, Bordadores, e outros quaesquer Officiaes, a quem toca fazer , e obrar as ditas coufas acima prohibidas, constando as fazem, ou mandaõ fazer por outrem passado o dito termo prefinido encorrerāo nas mesmas penas declaradas,

E para

E para que melhor se possa observar esta Pragmatica , ordeno , que o Regedor da Casa da Suppli- caçāo , e Governador da Casa do Porto sejaō executores della , aos quaesa hey por muy recōmen- dada , confiado da Authoridade de suas pessoas , e do lugar que occupaō , que a façaō obſervar pō- tualmente : e outro si ordeno , a todos os Desembargadores das ditas Casas , e a todos os Corre- gedores , e Provedores , Juizes , Justiças , Officiaes , e pessoas de- stes meus Reynos , que a cumpraō , e guardem , e façaō inteiramen- te cumprir , e guardar como nel- la se contém . E assim mando ao Doutor Joaō de Roxas , e Aze- vedo do meu Concelho , e Chan- celler mór destes meus Reynos , e Senhorios , que envie logo car- tas com o traslado della sob meu fello , e seu signal , a todos os Cor- regedores , Ouvidores das Co- marcas destes Reynos , e aos Ou- vidores das terras dos Donatarios , em que os Corregedores naō en- traō por Correiçaō , para que a todos seja notorio , e faça publi- car na Chancellaria : a qual se re- gistarà nos livros do Desembargo do Paço , e nos das Casas da Sup- plicaçāo , e Relaçāo do Porto , onde similhantes leys se costu- maō registrar , e esta propria se re- gistarà na Torre do Tombo . Do- mingos de Almeida a fez em Lis-boa a nove de Agosto de seiscen- tos , e oitenta , e seis . Francisco

Galvaō a fez escrever .

R E Y.

Abesse itaque debent ea om-
nia , quibus fæminari quis potest .
Certum enim est illud : *qui carpe-
re studet ; nimis negliget animum ;*
& illud : *serico , & purpurā induti
Christum induere non possunt , &
auro , & margaritis , & monilibus
adornati , ornamenta corporis &
perdidérunt ; moribus hodiernis
sæverior illa pæna in usu esse de* 17
*siit ; forté , quia vilior effecta pur-
pura , & byssus , remansit tamen
prohibitio , eaque sæpè reiterata
veluti lex sumptuaria , quæ indi-
cit , nè viri vestium usu absument ,
quod reipublicæ debetur ; prorsus 18
aurata fræna , balthea , calçaria ,
thoraces intertextum vestibus au-
rum , & argentum ? Interest enim
Principi locupletes habere subdi-
tos , nevè quis re suâ male utatur ,
& materia nummis subtrahatur .
Quâ ratione Carolus Quintus in 19
Hispania , Germania , & Belgio
usum sericæ vestis certis tantū per-
sonis , habitâ censûs , & honorum
ratione , permisit , ipse laneâ , & ple-
beâ veste utebatur . Edicta plu- 20
ra lata refert *Zipeus in notis juris
Belg. extat in Hispania l.8. tit. 1. lib.
4. novæ recopilation. & ibi Aze-
ved. & pragmatica Sanctio Phi-
lippi 3. In Gallia quoque sæpius si-
milia edicta emanârunt adversus
sericas vestes , præcipue regnanti-
bus *Philippe pulchro , Carolo 9.
Henrico 2. & Henrico 4. qui omnē*
auri**

auri usum interdixerunt. In nostra Lusitania plures circa materiam pragmaticæ repetitæ fuerunt.

- ²¹ Sed ad quid hæc pragmaticarū repetitio, si non datur opera, ut observentur? Res quidem perniciosa est, melius enim esset relaxare habendas, quām chamo debili, & fræno fragili indomitum retinere equum: leges non debent esse ludibrio, nec per quemquam irridéri: *l. si Prætor ff. de judic. §. 1. & ibi glos. in authent. de æquilitate dotis*, & pro hoc factus est titulus de *Censoribus*; prout tradunt *Cavalcan. de brach. Reg. part. 6. num. 685. Boller. dict. q. 10. num. 13.* super quod extat elegans emblemā *Solorzani emblemā 67. per tot.*

- ²³ Satiūs est dissimulare, & luxum moderatum permittere, quām tot edicta, & sanctiones pragmaticas propōnore, quæ sāpē cum contemptu excipiuntur, & vix unquam executioni mandantur, & hoc assequantur Principes, ut palam fiat, quibus flagitijs sint impares, subjectis vero, si prohibita impunè transcenderint, neque metus ultra, neque pudor est: *Tacitus lib. 3. annalium. Peres ad Cod.lib. 11. tit. 8. n. 9.*

- ²⁵ Utiliusquè reipublicæ est paucissimas habere leges, dummodò strenuè vires suas exerceant, & exequantur: *Portug. de donationib. Reg. 2. part. cap. 10. num. 17. Solorzan. emblemā 68. per tot.* &

tunc promptam habebunt execu-²⁶ tionem, quandò Princeps legi, quam fēcerit, te subjēcerit, quod benè cognovérunt in re, de quā agimus *Alexander Severus*, de quo refert *Fulgos. libr. 4. capit. 1.* quod nè conjugi suæ permisisset²⁷ usum pretiosæ, & auratae vestis dicens: *Imperatoriam magestatē virtute cōstare, non corporis cultu. Aurelianus*, de quo narrat *Lampridius*, quod ejus uxor petiisset, ut unico palio Baltheo serico ute-
retur, respondit: *Absit, ut aurofila pensentur. Carolus Quintus*, de quo refert *Peres supr. n. 8.* quod lana, & linea tantū veste ute-
batur. Princeps licet legibus solutus sit, legibus tamen vivere debet, ex *l. Princeps ff. de legib. & nulla tam propria est regnantis,*²⁸ quām legibus alligatum se profiteri, ex *l. digna vox Cod. de legib. Portug. supr. num. 19.* ubi ex multis docet Principem teneri in foro conscientiæ leges suas servare,²⁹ non ex vi coactiva, sed ex vi directiva, ut docet *Jul. de Almend. in Historia Divi Joan. de Sanag.*

*Ninguna ley tiene estima,
Quando no la esfuerça El Rey:
Que es como muerta la ley,
Quando su Rey no la anima.*

Nulla materia inter omnes,³⁰ quæ politicam, ac christianam gubernationem respiciunt, tot, & tantas consequentias, aut utiles, aut pernicioſas continet, quām ifta, idèò nullā maiori curā dignam esse existimamus, quia ultra damna,

na, quæ suprà retulimus, veren-
 dum est, ut si opes defecerint,
 ad facinora subditi incendantur,
 ex quibus subsequi solet muta-
 tio, & evertio statū publici,
 quod prædictum Aristotel. libr. 5.
 32 politor. Fiunt in republica, in-
 quæ mutationes, cum homines su-
 um consumunt prodigè viventes,
 hi etiam tales res novas querunt;
 exemplis hoc politicum dogma
 illustrat Joann. Chochier in suo
 thesaur. politic. libr. 5. cap. 19.
 33 addit Fragos. de Reginin. Rei-
 publicæ libr. 1. disputat. 2. §. 10.
 n. 5. acerbè Deum reprehendisse
 Israelitas, quod peregrinas ves-
 tes induerent, Constat ex Sophon.
 1. Visitabo super omnes, qui in-
 duti sunt ueste peregrinâ, sive ex-
 34 terna: quia quandò peregrinæ ve-
 stes placent, mores, ac vitia pe-
 regrina non displicant, nec eti-
 am religio, ut ait Peres supr. n.
 10. & in quos quadrat illud, quod
 de Adamo dictum est:
 Pellitus nunc es, fueras sine
 vestibus ante:
 Nudus eras purus, crimen ami-
 dus babes.
 35 Quamobrem oportet pere-
 grinos mores, externasq; ves-
 tum formas respûere, & odio ha-
 bere, nè ex peregrina ueste reli-
 gionis contemptus inducatur, &
 sequantur damna, de quibus suprà.
 Satis est, inquit Justinianus, re-
 tinere mores fidelissimæ vetustatis,
 & patrias uestes, quam ex-
 ternas querere cum diminutione

siæ patrimonii; in l. 18. Cod.
 de testament. qua propter Solar-
 zan. fecit emblema 51. cui titu-
 lum imposuit: novum omne cave,
 in quo damna novitatis latissimè
 tradit. O beata illa tempora, in
 quibus parentes, ac maiores nostri
 vestibus laneis, & lineis tantum
 utebantur; & in quibus in con-
 spectu Lusitanorum totus filuit or-
 bis, qui ad Lusitanorum gloriam,
 & victorias sufficere non vide-
 batur; & in quibus opes Regni
 opulentissimæ erant, ac ad fa-
 cinora omnia peragenda per uni-
 versum orbem capaces; sed post-
 quæ luxui uestium nos tradi-
 diimus, omnia miterè declinarunt!
 quod non est mirum, quia cul-
 tus corporis opes exhaustit, fæ-
 minas reddit meretrices, homines-
 que transformat in foeminas, ut
 clarè docet Pater Fr. Ludovi-
 cus de Leon in tractatu de la per-
 fecta casada fol. 59. ibi: E assi-
 que se conclue de todo lo dicho es,
 que affectar-se, y hermosear-se, a
 las mugeres haserameras, y a los
 hombres has afeminados; id tradit
 Wenius in monast. epigr. 100.

O quam turpe viro muliebri in-
 cedere cultu,
 Molia que evulsis reddere cru-
 rapillis!
 Etibi D. Franciscus de la Torre.
 Que torpemente parece
 El varon con mucha gala,
 Hurtando a la muger
 Composturas delicadas.